

Tuff kritik mot Forskning 2000

I SITT REMISSVAR RIKTAR Göteborgs universitet hård kritik mot flera av kommitténs förslag: Delar av betänkandet är begränsat och ofullständigt, och ytterligare utredning och debatt behövs. GU är bl a emot förslaget att slopa paragrafen om den s k tredje uppgiften.

Sid 3

Humanister protesterar mot ny rapport

I EN NY RAPPORT från HSFR föreslås ett antal åtgärder för att förbättra situationen för landets småämnena. Men rapporten får underkänt på flera punkter av humanistiska fakultetsnämnderna.

Sid 6

Konfliktutbildning spränger gränser

GENOM UTBILDNING för såväl israeler som palestinier medlar GU i Mellanöstern.

Sid 10

Prisbelönt läromedel

"VATTENKIKAREN - ett internetbaserat läromedel om havet" är resultatet om man kombinerar marinbiologi och Internet. 600 sidor utlagda på nätet ska ge fakta och inspirera grundskoleelever till naturstudier.

Sid 11

Lars Weiss vill inspirera

SOM GÄSTPROFESSOR i journalistik önskar Lars Weiss entusiasmera. Han är imponerad av dagens journaliststuderande, men erkänner att han ibland kan sakna den brinnande glöden som drev 60-talets journalister. Men, tillägger Weiss, myten om vad en riktig journalist är, förändras.

Sid 13

Om Gud och forskningsjournalistik

VAD ÄR VERKLIGHET? Vad är viktigast i livet? En journalist närmar sig dessa fundamentala frågor med en ambition att kunna hitta precisasvar, en forskare går mer på djupet. Ami Lönnroth jämför journalisters och forskares sätt att arbeta.

Sid 16

Folder med GU:s adresser

I tidningens mittuppslag. Riv ut och spara!

FOTO: HILLEN MAGE

Mitt i samspelet mellan teknik och människa

HANS GLIMELL VILL UTÖKA reviret för humanteknologin och anser att dagens samhällsvetare borde släppa tid och rum lite grann för att kunna se de historiska och filosofiska trenderna. De borde också bry sig mera om vad som händer här och nu - t ex hur tekniken i vår vardag kan förbättras.

Sid 8-9

FOTO: EVA S. ANDERSSON

Remissbehandlingen av Forskning 2000 för Göteborgs universitets del börjar i skrivandets stund närma sig sitt slut. Det vanliga förfarandet vid denna typ av remisser av stor vikt för verksamheten är att låta varje fakultet vara remissinstans. Så har skett även denna gång. Universitetsstyrelsen har diskuterat Forskning 2000 vid tre tillfällen. Information och debatt har anordnats i Vasaparken vid två tillfäl-

len. Anställda har inbjudits komma med synpunkter via e-post. På grundval av inkomna yttranden har rektorsämbetet utarbetat ett förslag till gemensamt yttrande från GU. Detta håller i skrivandets stund på att omarbetas efter diskussion i styrelsen den 29 januari. Av naturliga skäl har det varit omöjligt att utforma ett dokument som till alla delar överensstämmer med fakulteternas yttranden. Som komplement fogas därför fakulteternas yttranden till GU:s sammanfattande dokument. Här följer några av slutsatserna. Det slutgiltiga och kompletta remissvaret kan läsas på GU:s hemsida.

- GU delar av naturliga skäl kommitténs positiva syn på forskning samt att balansen mellan grundforskning och tillämpad forskning forskjutsits för långt åt den tillämpade forskningens fördel.
- GU delar vidare kommitténs uppfattning att naturvetenskap och teknik måste stärkas, men inte genom att ställa olika kunskapsområden mot varandra.
- GU delar emellertid inte kommitténs analys avseende högskolans huvudsakliga uppgift att utveckla och förmedla kunskap och produkter, kollektiv kunskapsbildning, utan menar att i fokus måste också vara individens lärande, individuell kunskapsbildning, studenterna, de forskarstuderande, forskarna, en forskjutting från produkter till individer
- GU delar heller inte inställningen till den framtida inriktningen av forskning, forskarutbildning och forskningsinformation, vilken antyder en färdriktning som kan beskrivas som en återgång till ett universitet med en begränsad och befarad envägskommunikation ut i samhället.
- GU delar inte kommitténs förslag om lärarundantaget.
- GU ställer sig tveksam till indelningen i fyra forskningsråd samt en total avveckling av sektorsorganen.

Göteborgs universitet är känt för att vara ett "city-universitet". Mölndalsinstitutionerna utgör dock ett undantag. "Pedagogen" i Mölndal har erbjudit funktionella lokaler till rimlig hyra i snart 25 år. Pedagogikens förändring har dock skapat behov av rumslig närhet mellan ämnesdidaktiker och ämnesexperter. Vidare ställs krav på praktisk integration med skolan i ökad utsträckning. Man kan också med fog hävda att utbildningsvetenskap är en hela universitetets angelägenhet i högre grad än tidigare. Högskoleverkets utvärdering var tydlig i kravet på en inflyttning av "Pedagogen" in i city samt en ämnesintegration. Studenterna har sedan länge önskat komma in i city och i närheten av universitetets övriga aktiviteter. Lärarutbildningarna vid GU har vidare fått ett oförskyllt dåligt rykte som vidarebefordrats som en vandringssägen. Detta har skapat olust i ett läge, när man utifrån en nyskapad institution för pedagogik och didaktik i en positiv anda velat arbeta fram en ny lärarutbildning utifrån den av LUN utarbetade visionen. Från rektorsämbetets sida har vi velat svara upp mot trycket från omgivningen och samtidigt hjälpa till med att skapa positiva förutsättningar för en visions förverkligande genom att starta en utredningsprocess för att undersöka möjligheterna att flytta in "Pedagogen" in i city. Nils Olof Halling vid konstnärliga fakultetskansliet arbetar tills vidare halvtid med uppgiften.

BO SAMUELSSON

Fri debatt på GU!

ÄR GÖTEBORGS UNIVERSITET tyst? Det intrycket kan man kanske få när man läser de få inläggen på GU:s elektroniska debattorgan. Det senaste inlägget (daterat den 17 januari) har titeln: Det tystnande universitetet.

Desovärre har det uppstått en del missförstånd vad gäller anvisningarna för GU:s debattorgan.

För det första ett klargörande: det finns inga begränsningar för vilka ämnen som får tas upp. Någon censur förekommer inte. Ordet är fritt. Men det är klart att debatten inte får innehålla material som står i strid med gällande lagstiftning vad gäller t ex förtal, förolämpning eller upphovsrättsbrott.

För det andra: det är öppet för alla att följa debatten, men deltagandet är än så

långe förbehållet studenter och anställda vid GU och Chalmers.

I varje inlägg ska det tydligt anges vem som är författare.

För det tredje: Ett av målen inom GU är att vidareutveckla ett fritt och demokratiskt universitet. Det ska vara högt i tak. Endast respekten för andra och intellektuell hederlighet utgör gränsen för vad som får sägas.

Det är i den andan debatten ska föras.

Ansvarig utgivare för debattorganet är Allan Eriksson, tillika redaktör. Biträdande redaktör är Mikael Stoltz.

Så lät debatten på GU leva!

Ventilera dina åsikter på:

<http://debatt.adm.gu.se/debattforum/>

GU safari

NU KAN UNIVERSITETETS forskare kostnadsfritt få hjälp med den populärvetenskapliga texten i GU safari! Tre erfarna vetenskapsjournalister har anlits av informationsavdelningen.

Skicka ditt namn, institutionstillhörighet, telefonnummer och vid vilken tid du vill ha hjälp (rangordna tre tillfällen) till: vetenskapsjournalister@inf.adm.gu.se

Folder med GU:s post- och besöksadresser

ATT ADRESSERA RÄTT är kanske inte alltid så enkelt, när det är många adresser att hålla reda på inom universitet. Men nu finns det hjälp att få. I tidningens mittuppslag hittar du en folder med samtliga uppgifter om Göteborgs universitets post- och besöksadresser. Här kan du också läsa om vad som gäller vid s k dagligpost och kurirpost.

Pressröster

”I betänkandet Forskning 2000 föreslås resurser överföras från humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning till teknik och naturvetenskap. Trots att intresset för humaniora ökar och att forskningen är essentiell för att möta framtidens samhälle, skriver Håkan Karlsson, doktorand i arkeologi vid GU, i GP debatt. Han riktar en direkt fråga till utbildningsminister Thomas Östros:

”Har han en mer nyanserad bild av de akademiska forskningsvillkoren och av vikten av humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning än sin företrädare, eller har han för avsikt att utdela nädstöten till den humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningen i Sverige?”

Göteborgs-Posten 5 januari

”Glöm Forskning 2000-utredningen, uppmanar samtliga representanter från Industrikommitén i ett debattinlägg i SvD.

”Betänkandet Forskning 2000 kan inte ligga till grund för en modern och framtid-

inriktad FoU-politik i Sverige. Förslagen från betänkandet Forskning 2000 innebär, om de genomförs, att samverkan (den s k 3:e uppgiften) mellan högskola, industri och samhälle kommer att minska kraftigt. Detta riskerar ske i ett läge när det i stället behövs mer samverkan mellan forskare och industri.

Svenska Dagbladet 28 januari

”Forskning 2000 föreslår en utökad satsning på den fria grundforskningen och en förstärkning av områdena teknik och naturvetenskap. Det förslaget får starkt stöd av 14 professorer – från naturvetenskapliga, medicinska och tekniska områden – som i huvudsak är positiva till utredningens bedömningar om den fria forskningens värde för en positiv samhällsutveckling.

”Det är också positivt att forskaren, människan, sätts i centrum snarare än organisationsformen.”

Svenska Dagbladet 19 januari

GU JOURNALEN är en informations- och personaltidning från Göteborgs universitet REDAKTÖR: Allan Eriksson BITR REDAKTÖR: Anders Franck LAYOUT/GRAFISK FORMGIVNING: Anders Eurén. ANSVARIG UTGIVARE: Siv Bondenäs Brink STF ANSVARIG UTGIVARE: Åke Pettersson MEDVERKANDE SKRIBENTER: Eva Lundgren, Christian Borg, Peter Olofsson, Catrin Lamngård, Susanne Liljenström, Tomas Kroksmark, Ami Lönnroth, Pia Naurin, Kerstin Särneö och Gunnar Dahlström
ADRESS: Informationsavdelningen, Göteborgs universitet, Box 100, 405 30 Göteborg, TEL: 031-773 1021. FAX: 031-773 4354 E-POST: Allan.Eriksson@adm.gu.se
INTERNET: <http://www.gu.se/aktuell/GU-journalen> TRYCK: Arktryckarna AB, Göteborg. Tidningen trycks på miljövänligt papper som uppfyller kraven för Svane-märkning. UPPLAGA: 5 600 ex UTGIVNING: 8 nummer/år. Nästa nummer kommer den 25 mars MANUSSTOPP: 12 mars ADRESSÄNDRING: Gör skriftlig anmälan till redaktionen. För obeställt material ansvaras ej. Citera gärna, men ange källan. ISSN 1402-9626

Universitetet pekar på allvarliga brister i Forskning 2000

Mer kritik än beröm. Ytterligare debatt och utredning behövs när det gäller vissa viktiga förslag i betänkandet Forskning 2000. Så kan man sammanfatta Göteborgs universitets remissvar.

SENT I HÖSTAS kom Kommittén för översyn av den svenska forskningspolitiken med sitt slutbetänkande – Forskning 2000. Remisstiden var extremt kort. Bara en månad hade fakultetsnämnderna på sig att komma in med synpunkter. Utifrån dessa remisser har ledningen skrivit ett förslag till ett gemensamt yttrande, som styrelsen antog i slutet av januari.

I remissyttrandet framgår det tydligt att Göteborgs universitet är positivt till några förslag, men negativt till flera av dem.

Sammantaget drar man slutsatsen att delar av betänkandet är begränsat och ofullständigt. Ytterligare utredning behövs på flera delar.

Dock tycker man att det är bra att det görs en omfattande utredning av den svenska forskningspolitiken. GU delar kommitténs uppfattning att forskningen har kommit att styras alltför mycket av kortsiktiga nytto-behov. Det finns i dag en förskjutning mot tillämpad forskning.

Förslaget om att skapa bättre balans mellan grundforskning och tillämpad forskning får starkt stöd av GU.

Universitetet håller också med om att naturvetenskap och teknik behöver stärkas, dock inte på bekostnad av humaniora och samhällsvetenskap.

Dagens organisation att fördela forskningsresurser är alltför splittrad, konstaterar Forskning 2000, som föreslår att en ny forskningsrådsorganisation ersätter forskningsråd och sektorsforskningsorgan. Anslagen ska fördelas mellan fyra vetenskapsområden: humaniora/samhällsvetenskap, medicin, naturvetenskap och teknik.

GU är skeptisk till denna indelning i vetenskapsområden. Framför allt är man kritisk till att slå samman samhällsvetenskap och humaniora. Man frågar sig också om det t ex finns en enhetlig medicinsk kultur.

Man ifrågasätter om det överhuvudtaget går – eller om det ens är särskilt meningsfullt – att göra jämförelser mellan humaniora och samhällsvetenskap å ena sidan och teknik, naturvetenskap och medicin å andra sidan. Det är en konstlad uppdelning som inte stämmer med verkligheten, inte minst med tanke på alla nya gränsoverskridande kunskapsområden.

Universitetet föreslår en annan – och utökad – indelning i vetenskapsområden: teknisk kunskap, naturvetenskaplig kunskap, humanistisk kunskap, samhällsvetenskaplig kunskap, hälsovetenskaplig kunskap och konstnärlig kunskap.

GU ställer sig också tveksam till inrättandet av en samverkansnämnd vars uppgift är att ansvara för tvärvetenskaplig forskning, genusforskning och forskningsinformation. I stället föreslår man ett särskilt tvärvetenskapligt forskningsråd som aktivt arbetar för att stärka den tvärvetenskapliga forskningens roll.

Forskning 2000 vill slopa sektorsorganen (BFR, KFB, Nutek m fl) för att renodla forskningsfinansieringen till forskningsråden och öka den politiska styrningen.

Att rensa bland sektorsorganen behövs säkert, menar GU, men denna avveckling bör göras med viss försiktighet. Risken är annars att unik verksamhet hamnar mellan två stolar. Det finns ett värde, framhåller man, i att bevara mångfalden, pluralismen. Forskningsfinansieringen får inte enbart hamna hos ett fåtal dominerande aktörer.

När det gäller synsättet på undervisning och lärande skiljer sig uppfattningarna åt radikalt.

Universitetet delar inte kommitténs uppfattning att högskolans huvudsakliga uppgift är att utveckla och förmedla kunskap och produkter. I fokus måste också stå individens lärande, studenterna, forskarstudenterna, forskarna – vilket framhäver vikten av individer i stället för produkter.

Universitetet tycker också att det saknas ett studentperspektiv i utredningen. Det talas mycket om samhällets behov, men endast lite om studenternas egna val av utbildning och yrkesliv. Studenterna väljer inte helt efter samhällets kortsiktiga behov. "Mycket talar för att vi går in i ett värde drivet samhälle och att studenterna väljer utbildning och framtida verksamhet efter andra normer än t ex ekonomiska."

Det är universitetets skyldighet att planera utbildningar i dialog med studenterna, framgår det av yttrandet.

Ett annan punkt som får hård kritik är förslaget att ändra högskolelagen. Forskning 2000 vill ta bort paragrafen om samverkan med det omgivande samhället.

I yttrandet skriver GU att "...själva slopan det av den s k tredje uppgiften innebär en olycklig markering, som kan uppfattas som att universitetet ges möjlighet att sluta sig inom sig själva..."

GU anser att den tredje uppgiften är en så självklar och integrerad del av utbildningen och forskningen, att den inte får slopas.

ALLAN ERIKSSON

Vad tycker du om universitetets remissyttrande? Fortsätt debatten om Forskning 2000 på universitetets debattorgan: <http://debatt.adm.gu.se/debattforum>

Minus 70 miljoner kr för 1999

Göteborgs universitet räknar med ett underskott på 70 miljoner kr i årets budget. Underskottet beror bl a på att vissa fakulteter (särskilt hum fak och mat-nat fak) dras med tidigare års underskott och att regeringen gjort en besparing på statsanslaget.

Universitetets samlade underskott lär i år uppgå till ca 90 miljoner, inkl förårets underskott.

– Totalt sett kommer det inte att bli några personalminskningar. Men det kan eventuellt bli frågan om vissa minskningar inom hum fak och det konstnärliga området, säger ekonomidirektör Lars Nilsson.

Underskottet ska "betalas tillbaka" under åren 2000-2001.

I budgeten framgår det även att intäkterna beräknas till 3 078 miljoner kr. Kostnaderna uppgår till 3,1 miljarder kr för 1999, vilket är en ökning med 140 miljoner kr jämfört med förra året.

Klarstecken att rekrytera professor till Vårdhögskolan

I år börjar rekryteringen av fem professorer till olika områden inom Vårdhögskolan. Syftet är att stärka forskningen. Styrelsen har gett den medicinska fakulteten i uppdrag att starta rekryteringen av professorer inom omvårdnad, fysioterapi och arbetsterapi. Även den samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden ska börja rekrytera en professor till området social omsorg.

Göteborgs Minnesfond

Göteborgs universitetet har tillsammans med G-P och Göteborgs kommun bildat en ny minnesfond för att hedra minnet av de omkomna i branden på Hisingen den 30 oktober förra året. Namnet på insamlingsfonden är Göteborgs Minnesfond. Syftet med fonden är att stödja och uppmuntra enskilda och organisationer som arbetar för samverkan och förståelse mellan ungdomar och generationer – oavsett etnisk, social och religiös bakgrund. Hittills uppgår frivilliga insamlingar till cirka 3 miljoner kr som ska vara stiftelsens grundplåt.

Universitetets roll är främst att vara en resurs, vid bl a utdelning av stipendier. Rektor är en av ledamöterna i stiftelsens styrelse.

Unikt arbetstidsavtal sätter den enskilde läraren i fokus

Ökad frihet och förtroende för den enskilde lärarens arbete och utveckling. Det är huvuddragen i GU:s nya arbetstidsavtal som nu är undertecknat av rektor och SACO och OFRS.

DET NYA ARBETSTIDSAVTALET, som ska gälla från och med 1 juli 1999, är både unikt i landet och revolutionerande. Utgångspunkten har varit att sätta den enskilde läraren i fokus. Schabloner

och omräkningstal för lärares tjänstgöring är borta. I stället inriktar man sig på ett antal centrala arbetsuppgifter, där det inte finns några begränsningar för varje uppgift.

- 1) Egen forskning och eget utvecklingsarbete
- 2) Utbildning
- 3) Egen kompetensutveckling
- 4) Samverkan med det omgivande samhället, information

5) Andra arbetsuppgifter som administration, uppdrag etc

För punkterna 1 och 3 gäller sammanlagt minst 10 procent av arbetstid med 25 procent som mål på sikt.

Eftersom arbetssituationen skiljer sig mycket åt från institution till institution kommer det att krävas mycket av prefekterna att leda och fördela arbetet. Av stor vikt blir kontinuerlig uppföljning och utvärdering.

– Avtalet kan ses som ännu en byggsten i det visionära arbetet vid Göteborgs universitet och i rektorns handlingsplan. Det förtroendefulla samarbetet i bl a det här fallet mellan ledning och fackliga organisationer kommer att göra vårt universitet till något alldeles extra, tror Sören Sagne, representant för SACO.

"Vi kan äntligen se till att få Pedagoggen in till city"

Snart kan det kanske bli verklighet. Pedagoggen in till city.

Förslaget ska snabbtredas under varen och första steget är försöka att hitta en lämplig plats i city.

DET HAR LÄNGE VARIT en dröm – både för universitetet och Pedagogens studenter och personal – att få flytta in till centrum, och därmed bli en del av "city-universitetet". Men blott en dröm eftersom alla tidigare försök stupat.

Men i dagsläget ser det betydligt mer hoppfullt ut. Rektor har givit kanslichefen Nils-Olov Halling vid konstnärliga fakultetskansliet i uppdrag att förutsättningslöst utreda möjligheterna av att Pedagoggen kan placeras i Göteborgs centrum.

– Jag har i dag inget klart förslag till placering. Min spontana tanke är att

försöka vid Linnéplatsen, mellan Psykologen och Medicinareberget. Då skulle vi kunna knyta ihop universitetets olika delar.

En utgångspunkt är att försöka hitta en plats där verksamheten kan inrymmas i en byggnad. Fast det kan förstås bli ett problem att ersätta 40 000 kvadratmeter stora lokaler i Mölndal med motsvarande i stan.

– Jag är inte så säker att man behöver en lika stor byggnad. Det går kanske rationalisera en del utrymme utan att ge avkall på funktion och kvalitet.

Den närmaste tiden ska Nils-Olov Halling undersöka närmare om det finns några lämpliga hus vid Linnéplatsen som kan byggas ut.

Finns det några nackdelar med att flytta Pedagoggen in till city?

– Det finns inga andra nackdelar än risken att hyreskostnaderna skjuter i höjden. Vi måste hitta en lösning som inte är alltför dyrbar eftersom det inte finns några extra pengar för det här.

Det som gjort förslaget aktuellt igen är den kritik som Högscoleverket riktar i sin kvalitetsutvärdering mot att Pedagoggen ligger avskilt från universitetet i övrigt. Den dåliga samordningen mellan lärutbildningens pedagogiska del och ämnesinstitutionerna i city får också kritik.

En annan orsak är att avtalet med Mölndals kommun går ut den 1 juli 2001, vilket röjer det sista – formella – hindret från att flytta Pedagoggen.

Från studerandehåll applåderas initiativet.

– Det känns helt fantastiskt. Vi

hoppas bara att det blir av, säger Regina Bendz, ordförande i studentkåren för lärutbildningarna. Vi får en helt annan närhet till universitetet, i dag är det inte bara ett geografiskt avstånd, utan även ett intellektuellt avstånd. Om vi flyttar in till city, får vi helt andra möjligheter att umgås med andra studenter.

Trots att tidigare försök har misslyckats är Nils-Olov Halling optimistisk.

– Sannolikheten att det blir av är mycket större nu. Vi kan äntligen se till att få Pedagoggen in till city. Det skulle inte bara innebära en kvalitetshöjning för lärutbildningarna utan också för universitetet i sin helhet.

ALLAN ERIKSSON

Ny nämnd berikar konstnärlig forskning

Från och med i år har Göteborgs universitet en ny fakultetsnämnd för konstnärlig forskning.

– Beslutet innebär att vi kan driva vår egen forskning och skapa en egen konstnärlig forskarskola, säger Bengt Olsson, dekanus på konstnärliga fakultetsnämnden.

DET ÄR DEN FÖR I ÅR nya högskoleförordningen som ger högskolor möjlighet att själva fatta beslut om hur det konstnärliga området ska organiseras. En fakultetsnämnd för konstnärligt forskningsarbete är något som man inom Göteborgs universitet har arbetat för i drygt tio år. Samtidigt inrättar man också en nämnd för konstnärligt utvecklingsarbete och en grundutbildningsnämnd. Bägge nämnder ska vara underställda den konstnärliga fakultetsnämnden.

– I och med detta beslut blir Göteborgs universitet unikt i Norden när det gäller forskning på det konstnärliga området. Vi kommer att kunna arbeta tvärvetenskapligt över institutioner och fakulteter. Vi har även en långt gången diskussion med Chalmers om att starta en gemensam forskarskola med inriktning på design och arkitektur.

Bengt Olsson har stora förhoppningar om att den nya konstnärliga forskningskolan kommer att bli dynamisk och spännande.

– Forskning och konstnärligt utövande kan berika varandra. Tänk bara på när man ska sätta upp en barockopera. Då använder man sig av historisk forskning för att kunna tolka verket på ett riktigt sätt.

Och tvärtom kan en konstnärligt utövande person få fram nya intressanta fakta med hjälp av sina konstnärliga metoder.

– En bildkonstnär till exempel är ju tränad på att se, han kan upptäcka annat än vad den traditionella forskaren lägger märke till.

Den nya organisationen kommer att ge större tyngd åt de konstnärliga utbildningarna vilket kommer att underlätta kontakter med näringsliv, myndigheter och organisationer.

– Det kommer dock att dröja till juli innan verksamheten kan sätta igång på allvar. Då kommer vi att välja en ny fakultetsnämnd.

I utredningen "Konst utan gränser" har Jan Ling utrett de konstnärliga utbildningarnas situation i Stockholm och han presenterar tankar som starkt påminner om ett samarbete liknande det i Göteborg. Om det verkligen blir någon gemensam konstnärlig nämnd i Stockholm är dock ännu tveksamt.

EVA LUNDGREN

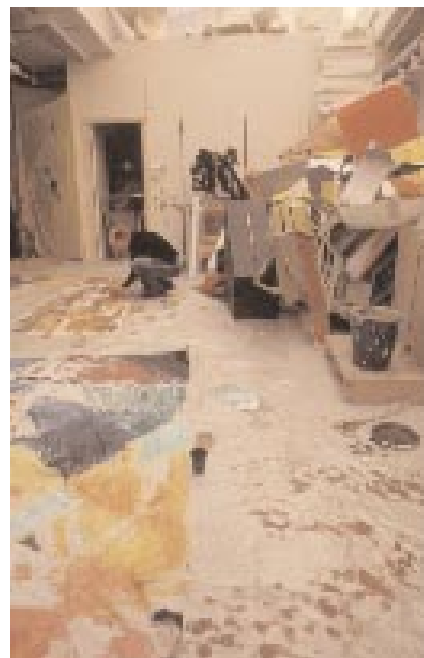

FOTO: ANDRÉ WÄLTER

Nu är sommarkurskatalogen här!

Göteborgs universitet slår upp portarna till sitt sommaruniversitet med kurser i bl a miljövetenskap, statistik analys, idé- och lärdoms historia och biologi.

Katalog och anmälningsmaterial kan hämtas på utbildningsavdelningen och Universitetshörsnan.

Ny organisation av samhällsvetenskapliga fakulteten

ÄNNU EN GÅNG har den samhällsvetenskapliga fakulteten organiserats om. Sedan årsskiftet har fakulteten tre nämnder. Den stora nyheten är att de pedagogiska utbildningarna får en egen fakultetsnämnd.

Den gamla samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden har avskaffats och i stället har två nya nämnder bildats: utbildningsvetenskapliga fakultetsnämnden och socialvetenskapliga fakultetsnämnden.

Så här ser den nya organisationen ut:

- Den utbildningsvetenskapliga fakultetsnämnden (UFN) omfattar institutionerna för pedagogik och didaktik, institutionen för hushållsvetenskap samt institutionen för världlärutbildningen. Per-Olof Thång har valts till dekan och Solveig Hägglund till prodekan.

- Den samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden (SFN) omfattar de socialvetenskapliga institutionerna. Lars Strömberg har valts till dekanus under perioden 1/2-31/8, därefter tillträder Lennart Weibull som dekan. Prodekan är Lisbeth Johnsson.

- Handelshögskolans fakultetsnämnd (HHFN) har funnits sedan 1997. Där är Göran Bergendahl dekan och Lotta Westerhäll prodekan.

Vill bidra med nya synsätt

Nya tvärvetenskapliga kurser

Två nya Museion-kurser startar i vår. Den ena kursen, hälsa: historiska och globala perspektiv (20 poäng), är tvärvetenskaplig och inriktad på att förstå olika typer av medicinsk kunskap.

Den andra, konfliktlösningens kulturkontext (20 poäng), bygger på ett tvärvetenskapligt samarbete mellan flera discipliner. Inom kursen studeras bl a vad våld mot människor innebär, etik och fredskultur och konfliktlösningens metoder utifrån olika kulturella och religiösa traditioner. Kursen innehåller även tankar som anknyter till en museal verksamhet.

Prorektor Birgitta Skarin Frykman är högst ansvarig för Museion-projektet, som är universitetets utbildnings- och forskningsansats i samband med det nya Världskulturmuseet.

– Utbildning och forskning inom ramen för Museion kan sägas syfta till vad vi skulle kunna kalla för "känn-dig-själ-v-kunskap" i vid mening. Den utgår från ett yttrande som lär ha fallits av den amerikanske socialantropologen Ralph Linton, "Den som bara känner en kultur, känner ingen".

– Med andra ord: Ju bättre vi känner till och förstår vårt eget kulturella sammanhang, desto mer ökar våra möjligheter till samverkan med andra.

Nytt centrum för läkemedelskemi

Göteborgs universitet startar ett nytt centrum för läkemedelskemi med pengar från Knut och Alice Wallenbergs stiftelse. Centret är ett led i universitetets planer på att utöka den farmaceutiska forskningen i Göteborg. Kombinatorisk kemi, strukturbiochemi och genom-forskning blir kursriktningen för verksamheten.

Telefonväxeln 2000-anpassas

Inom kort kommer telefonväxeln, dvs telefonisterna, att få en PC-baserad arbetsplats samt en ny hänvisningsdator. Det ska göra det enklare för telefonisterna att koppla samtal och ge bättre, utförligare hänvisningsmeddelanden. Den nya hänvisningsdatorn är ett led i 2000-projektet som innebär att telefonväxeln klarar kraven för millennieskiftet.

IP-telefoni under startskede

Under året ska IT-avdelningen testa ny teknik, s k IP-telefoni, som gör det möjligt att ringa från en dator.

Projektet är än så länge i sin inledningsfas, men på sikt ska man kunna använda sin egen dator som telefon.

Doktorand och magisterstipendier

Kungliga Vetenskaps- och Vitterhets-Samhället i Göteborg utlyser stipendier i syfte att stärka sambandet mellan forskning och utbildning vid GU och Chalmers samt verksamheten vid museerna och den botaniska trädgården. Ansökningsblanketter liksom övrig information om stipendierna kan rekvideras per tel: 772 12 42, fax: 87 21 99 eller hämtas på klassiska institutionen. Sista ansökningsdag 15 mars 1999.

Helhet och sammanhang.

Det blir med all säkerhet två av nyckelorden i den programförklaring som chefen för Statens Museer för Världskultur, historieforskaren och Asienkännaren Thommy Svensson, i maj kommer att presentera för verksamheten på sin nya myndighet.

ETNOGRAFISKA MUSEER I Västerlandet exponerar av hävd sådant som i västerländska ögon ter sig lite udda och främmande, säger Thommy Svensson.

Den traditionen tänker han bryta.

Det han och det nya Världskulturmuseet, som skall invigas i Göteborg 2003, skall intas för att lyfta fram är i stället det som – i ett historiskt perspektiv och här och nu – förenar olika världsdelar och kulturer. Det är det han kallar "helhet och sammanhang".

– I praktiken kan det till exempel betyda att vi kommer att visa utställningar om universella fenomen – politik, religion och kärlek – och hur man i olika delar av världen betraktar och förhåller sig till dem, säger Thommy Svensson.

Men strävan efter helhet och sammanhang utesluter på ett museum

FOTO: ALAN ENSSON

inte, påpekar han, omsorg om enskildheter – och kvaliteten på dessa enskildheter. Han talar här – såsom forskare – med särskilt engagemang om den vetenskapliga kvaliteten.

– Den måste vara av internationell toppklass, förklarar han.

Ett medel för att realisera den ambitionen tror han kan vara att bygga upp ett nätverk med välrenommerade samarbetspartners. (Och som en tänkbar sådan bland många nämner han det etnografiska museet i Osaka.)

Men mer om hans idéer och föresatser får man alltså veta när han om ett par månader offentliggör sitt handlingsprogram.

FAKTA/THOMMY SVENSSON

Thommy Svensson är född 1949. Han disputerade 1983 på en avhandling om skeppsvarven i Göteborg. Han blev 1989 professor i ekonomisk historia vid Universitetet i Bergen. Mellan 1990 och 1997 var han chef för det Nordiska Asieninstitutet i Köpenhamn.

Från 1997 och fram till dess att han den 1 februari fullt ut tillträdde sin nya befattning på Statens Museer för Världskultur tjänstgjorde han som professor och prefekt på historiska institutionen. Och han tänker odla samarbetet mellan universitetet och det nya museet, bl a genom Museion-projektet, till vilket Utbildningsdepartementet givit särskilda pengar.

Billigare telefontrafik med TeleNordia

Lägre telefonkostnader – både lokalt, inom Sverige och till andra länder. Det är resultatet av det nya avtal som GU har tecknat med TeleNordia.

Under alla år har GU haft Telia som operatör. Med sedan telefonmarknaden släpptes fri för ett par år sedan har en rad nya operatörer dykt upp. Konkurrensen har pressat priserna.

Det är något som GU nu tar vara på. De totala telefonkostnaderna för GU ligger på omkring 5 miljoner kr. Med det nya avtalet med TeleNordia

kan kostnaderna sänkas med cirka 20 procent, vilket sammantaget ger en besparing på 1 miljon under 1999.

Avtalet omfattar endast alla utgående samtal som går via GU:s telefonväxel.

Framför allt har man lyckats sänka priserna på utlandssamtalen, till de länder som vi ringer mest till: USA, England, Tyskland och flera andra europeiska länder.

– Som användare ska man inte märka något av dessa förändringar – förutom lägre kostnader. Vi hoppas att

kapaciteten blir minst lika bra som förut, säger IT-chef Sven-Elof Kristenson.

För institutioner kan det alltså bli lägre kostnader, men samtidigt bör man vara uppmärksam på att GSM-trafiken fortfarande är relativt dyrt. Trafiken över GSM-nätet ökar allt mer. Att ringa från universitetet till en mobiltelefon ansluten till någon av de tre GSM-operatörerna kostar cirka 1,75 kr/minut dagtid.

Strindbergs 150-års jubileum firas på UB

DEN 22 JANUARI var det 150 år sedan August Strindberg föddes. Högtidsdagen firades med en utställning – bestående av brev, böcker och originalmanuskript – ur Universitetsbibliotekets samlingar. Det är en vacker utställning som ställs samman av bibliotekarie Anders Larsson och Carl Olof Johansson från Strindbergssällskapet. Bland annat visas två skatter, originalmanuskriptet av Inferno på frans-

ka och dramat Mäster Olof. Det finns också en annan – kanske något mer okänd – koppling mellan Strindberg och Göteborg. Vid ett tillfälle i sitt liv hade han planer på att bli överbibliotekarie vid detta lärosäte.

En del av Strindbergs produktiva och mångsidiga liv kan under våren beskådas på UB.

Ny rapport om småämnen får underkänt av humanisterna

Hur ska de små ämnena överleva i framtiden – med allt mer krympande resurser? I en ny rapport föreslås ett antal åtgärder för att bromsa den negativa utvecklingen. Bland annat utökade resurser samt ett nationellt ansvar för småämnena.

FLERA INSTANSER VID GU – med undantag av utbildningsvetenskapliga fakultetsnämnden – är kritiska mot utredningen. Mest kritisk är humanistiska fakulteten som i sitt remissyttrande protesterar mot flera av förslagen:

– Rapporten innehåller många sakfel och är skriven under stor tidspress. Förslagen är inte heller särskilt väl genomtänkta, menar dekanus Lennart Olausson.

– Men det är positivt att man äntligen tagit upp problematiken med småämnena. Det behövs verkligen.

Humanistiska-samhällsvetenskapliga forskningsrådet (HSFR) har på regeringens uppdrag undersökt småämnenas situation. Torbjörn Lodén, professor i kinesiska vid Stockholms universitet, har skrivit rapporten. "Kartläggning och förslag till åtgärder för s k småämnena".

Utredaren drar slutsatsen att läget för småämnena förändrades efter högskolereformen 1993. Det nya systemet missgynnade särskilt små ämnena med få studenter och begränsade resurser. Reformen har fått olika konsekvenser runt om i landet.

Vid GU har ansvaret legat på respektive fakultet. Den humanistiska fakulteten – som har flest små institutioner – har skyddat småämnena genom att lyfta ur dem ur fördelningssystemet. Det innebär att resurser tas från medelstora och stora institutioner och förs till småämnena.

– När resurserna har krympt har vi bara kunnat ta resurser från de stora institutionerna. Men de senaste årens nedskärningar har förvärrat situationen.

Till exempel har lärarresurserna minskat, framför allt på de små och medelstora institutionerna. Antalet undervisningstimmar har dragits ned med nästan 50 procent inom samtliga ämnena.

Undervisningen i finska och nederländska har ställts in. Vid årsskiftet lades institutionen för jämförande språkforskning ned och – om inget görs – är flera andra småämnena hotade.

– Vissa ämnen kan aldrig bära sig ekonomiskt – men bör ändå bevaras för deras kulturella värde, hävdar Lennart Olausson. Därför är det fel utgångspunkt i rapporten att det bara behövs tillfälliga åtgärder. För majoriteten av småämnena behövs permanenta åtgärder, både inom grundutbildning och forskning.

Olausson framhåller att småämnena kan vara ett bra komplement till andra utbildningar som ges inom universitetet. Dessa ämnen kan även användas inom de s k områdesstudierna, Afrika, Asien och Latinamerika.

Just därför är det fel att ansvaret för vilka ämnen som borde bevaras ligger på humanistiska fakulteten. Det borde vara en angelägenhet för hela universitetet, menar Lennart Olausson.

Ett av förslagen får dock klart godkänt av humanistiska fakulteten. Det är att räkna upp en tiondel av grundutbildningsanslaget inom de humanistiska, samhällsvetenskapliga och teologiska fakulteterna med 50 procent.

Ett annat förslag i rapporten är att samordna resurserna genom att förlägga ett ämne till en eller två lärosäten. Men Olausson är skeptisk till förslaget.

– Jag tror inte att det fungerar. Erfarenheterna visar

att studenter inte är så rörliga, de åker inte till en annan ort för att läsa ett annat ämne. Det kommer att leda till att rekryteringsunderlaget för småämnena minskar drastiskt.

Lennart Olausson tycker också att det är märkligt att utredaren inte alls har funderat kring de möjligheter som modern informationsteknologi kan innebära för distansutbildning.

– Vissa resurser måste vi ha kvar på lokal nivå. Men vi skulle kunna ge distanskurser tillsammans med andra universitet, både inom landet och utomlands.

Frågan är vem som ska ta ansvaret för småämnenas framtid. Utredaren Lodén pekar på att HSFR kan spela en central roll. Enligt utredaren ska rådet tilldelas en småämnesresurs på 30 miljoner kr varje år samt att rådet får ta ett nationellt ansvar för småämnenas utveckling.

Men Lennart Olausson är kritisk till dessa förslag:

– Om HSFR ska ta ett nationellt ansvar handlar det bara om forskning, det måste finnas en koppling till grundutbildningen. Ett mycket större gemensamt ansvar måste tas från såväl universitetens sida som från riksdag och regering.

Lennart Olausson hoppas att diskussionen om småämnena kommer igång. Men han kan inte låta bli att fråga sig varför rapporten skickats ut på remiss just nu, samtidigt som Forskning 2000.

– Det betyder ju att den inte kommer att diskuteras.

ALLAN ERIKSSON

Pionjär inom psykologi årets Olof Palme professor

Årets innehavare av Olof Palme-professuren heter Robyn Dawes. Han kommer under vårterminen att dela sin tid mellan Stockholm och Göteborg och hålla föreläsningar och seminarier om irrationalitet.

ROBYN DAWES FORSKNING VISAR att psykologin faktiskt inte lyckats bevisa så mycket som man vill göra gällande och att människor ofta anpassar både sitt beteende och sitt minne till en allmän bild av hur saker och ting borde vara.

– Ett exempel: man frågar en deprimerad människa om hennes barndom och får veta att den varit tragisk. Därmed bekräftas teorin om att en sorglig barndom gör människor deprimerade. Men om man hade frågat den här personen innan hon blev deprimerad, vad hade hon svarat då?

Dawes menar inte att den deprimerade människan ljugar, bara att verkligheten är mer komplicerad än så och att människor gärna anpassar sitt minne efter

den situation som de just nu befinner sig i.

Robyn Dawes är professor vid Carnegie-Mellon University, Pittsburgh, USA. Han är känd för sin prisbelönta bok "Rational Choice in an Uncertain World" och för sin kritik av många psykologers yrkesverksamhet baserad på Freuds psykoanalytiska teori.

Robyn Dawes är pionjär inom sin forskning. Sedan 1970-talet har han i samarbete med statsvetare tittat på hur människor handlar, individuellt och kollektivt, i konflikt med det egna och det allmännas intresse.

– Vi har till exempel gjort undersökningar där vi lätit en grupp på sju människor få sex dollar var. Om man ger bort sina sex dollar förvandlas de till tolv dollar som de sex övriga i gruppen får dela på. Behåller man pengarna vet man alltså vad man har, ger man bort sina pengar får man hoppas att alla andra i grup-

pen gör likadant så att man får tillbaka tolv dollar.

– Resultaten är mycket intressanta eftersom de visar att människor i mycket stor utsträckning lutar på andra.

Dawes seminarier serie om irrationalitet inleddes den 8 februari. Den 15 februari håller han en föreläsning med titeln "The validity of projective reasoning for enhancing cooperation when interaction is optional". Denna föreläsning följs sedan av ytterligare två den 8 och 22 mars.

Seminarie serien vänder sig i första hand till doktorander i samhällsvetenskapliga ämnena, men är öppna för alla.

Det är humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet som har inrättat gästprofessuren till minne av Olof Palme. Syftet är att stödja fredsbefrämjande forskning.

EVA LUNDGREN

Robyn M Dawes är årets innehavare av Olof Palme-professur

Ny centrumbildning tar ett samlat grepp om turismforskningen

Professorsstrid ska provas i EG-domstolen

EG-domstolen ska nu pröva om förre utbildningsminister Carl Thams satsning på kvinnoprofessorer är könsdiskriminerande, uppger SvD. Leif Andersson har överklagat utnämningen av professor i hydrofärsvetenskap vid Göteborgs universitet med hänvisning till att EG-domstolen deklarerat att EU:s förbud mot könsdiskriminering även omfattar män.

I det aktuella fallet utsågs först en kvinna, men hon tackade nej. Då ville nämnden göra Leif Andersson till professor eftersom han ansågs vara mer vetenskapligt meriterad än nummer tre, Elisabeth Fogelqvist. Rektor beslutade ändå att utnämningen av professuren skulle gå till kvinnan.

Det är snart dags – närmare bestämt senast den 1 mars – att söka anslag ur Stiftelsen Richard C Malmstens minne. Stiftelsens har som huvudändamål att främja vetenskaplig ekonomisk forskning och utbildning vid Göteborgs universitet. För mer information ta kontakt med Stiftelsen Richard C Malmstens Minne, c/o Lars Rahmn, Box 2235, 403 14 Göteborg, telefon: 031-10 96 00, fax: 031-10 96 01.

Nytt Partnerskapsprogram vid Handels

För att öka samarbetet med näringsliv och förvaltning startar Handelshögskolan nu ett Partnerskapsprogram. Programmet ska fungera som en brygga mellan Handelshögskolans utbildning och forskning å ena sidan och näringsliv och samhälle å den andra.

Handelshögskolan bygger upp en särskild enhet för Partnerskap med företag och förvaltning. Två typer av avtal erbjuds – Senior Partner och Associated Partner – i form av treåriga samarbetsavtal. Ansvarig för Partnerskapsprogrammet är tf professor Sten Soderman

Extern utvärdering på Handels

Även Handelshögskolan ska göra en extern utvärdering av sin verksamhet. Det som ska bedömas är utbildning, forskning och organisation.

Teknikbröstiftelsen utlyser 1,4 miljoner kr

Det är snart dags att söka stipendier för forsknings- och utvecklingsamverkan. Teknikbröstiftelsen i Göteborg utlyser totalt 1,4 miljoner kr, 50 000-150 000 kr per stipendium.

Sista ansökningsdag är den 15 april. För mer information och anmälningsformulär, se: www.tbsg.sshn.se

Film om sexuella trakasserier

I februari ska den 15-20 minuter långa filmen vara klar. En film om sexuella trakasserier är en av åtgärderna för att komma åt subtila trakasserier. I filmen varvas inspelade scener med intervju med jämställdhetshandläggare Gunilla Hollander.

Regissör är Ewa Wilhelmsson och producent och foto Bo Harringer, från Medieteknik.

Ännu en centrumbildning börjar ta form vid Göteborgs universitet: Tourism Research Center (TOUREC). Siktet är inställt på att bli ett nationellt forskningscentrum inom turismnäringen.

INITIATIVTAGARE OCH KONTAKTPERSON för den nystartade verksamheten är Lena Larsson Mossberg, lektor i marknadsföring – med forskningsintresse inom turism (som porträtterades i GU Journalen nr 1-1998).

Syftet är – som Mossberg formulerar det – att främja utbildning och forskning inom turismnäringen.

– Vi vill få forskningen att gå framåt. Genom att samla kompetensen på Handelshögskolan blir vi starkare och kan bättre hävda oss i den internationella konkurrensen.

– Verksamheten ska utvecklas genom nära samverkan med näringslivet och med andra institutioner och högskolor.

Lena Larsson Mossberg har också, inom ramen för TOUREC, sökt pengar till flera forskningsprojekt. Däribland ett tvärvetenskapligt projekt tillsammans med en socialantropolog om affärsresenärers köp beteende.

TOUREC ska både arrangera interna seminarier, där forskare och forskarstuderande presenterar och diskuterar aktuella forskningsprojekt, och externa seminarier med särskilt inbjudna föreläsare.

Tanken med TOUREC är att vara en plattform för att sprida kunskap och information om forskning inom turismnäringen. Hit kan studenter, forskare, personer i näringslivet och andra intresserade vända sig för att veta mer. På sikt är målet, enligt Mossberg, att bli ett nationellt forskningscentrum.

Ett utökad akademiskt utbyte ska också stärka forskningen. En doktorand är nu i Australien och till hösten kommer tre utländska gästprofessorer från USA och Australien till TOUREC.

I höst startar dessutom en unik, ettårig magisterutbildning i företagsekonomi med fokus på turismnäringen. Det sker i samarbete med kulturgeografiska institutionen (som svarar för en termin).

Det är den första i sitt slag i Sverige. Visserligen finns det flera renodlade turismutbildningar på flera högskolor i landet (t ex vid Högskolan i Dalarna och Mitthögskolan i Östersund), men vid dessa går det inte att läsa vidare på forskarnivå.

Kursen, som är forskningsförberedande, kan sökas av alla som har minst 60 poäng i företagsekonomi.

Next stop: Shanghai

GU goes to China.

Om knappt en månad är det dags. I början av mars reser drygt 500 företrädare för näringsliv och samhälle i Västsverige till Shanghai för att under Göteborgs stads redan i förväg ganska omtalade svensk-kinesiska vecka, marknadsföra sig och sin region.

"Sweden goes to China" är det officiella smeknamnet på satsningen. Och i den deltar också Göteborgs universitet, som representeras av en delegation med prorektor, bitr professor Martin Fritz, och universitetsrådet för internationella frågor, professor Björn Hettne, i spetsen.

Under den svensk-kinesiska veckan – som äger rum i Shanghai Library's konferensanläggning och pågår från och med den 8 till och med den 14 mars – kommer fyra vetenskapsdagar att anordnas. På programmet står då fyra symposier på lika många teman: IT och telekommunikation, energi och miljö, transporter och stadsplanering samt arkitektur och design.

De bärande inslagen i dem blir föreläsningar av forskare

Lena Larsson-Mossberg är kontaktperson för den nya centrumbildningen TOUREC.

– Det blir en bra rekryteringsbas för forskarutbildning, säger Lena Larsson Mossberg.

Turismforskningen vid Handels har en stark ställning, inte bara i Sverige, utan även internationellt, menar Lena Larsson Mossberg. Sedan slutet av 80-talet har 7 avhandlingar inom området lagts fram. Och hittills är många forskare med i den nybildade gruppen.

– Vi blir allt fler som sysslar med turismforskning. Med TOUREC kan vi hävda oss ännu bättre, säger hon.

ALLAN ERIKSSON

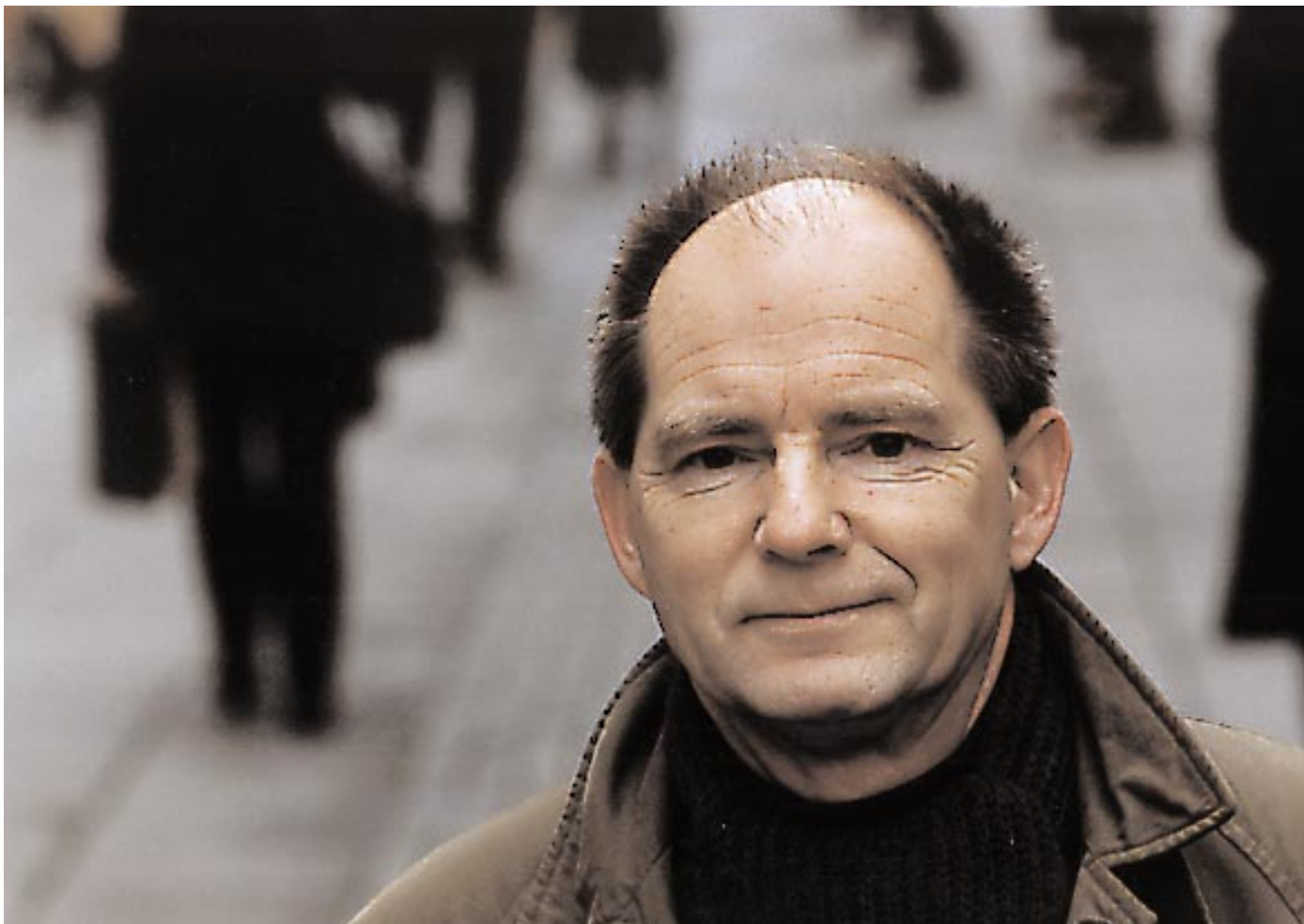
– vid Göteborgs universitet och Chalmers – och representanter för västsvensk industri.

Från GU medverkar professor Hans Glimell (IT och telekommunikation), professor Oliver Lindqvist (energi och miljö), professor Lars Nordström (transporter och stadsplanering) och professorerna Jan Hampf och Jan Rosvall (arkitektur och design).

I anslutning till deras framträdanden kommer GU att bjuda in kinesiska forskare och universitetstjänstemän till flera mottagningar.

Under hela den svensk-kinesiska veckan visas i Shanghai Library en utställning om Göteborgs universitet. Och den kan också i hög grad sägas vara en produkt därifrån. Den är byggd på idéer av en grupp studenter vid Högskolan för design och konsthantverk (HDK).

För alla GU:s arrangemang i Shanghai svarar internationella sekretariatet och informationsavdelningen. Projektledare vid GU är Anders Franck, tel: 773 1209.

Aktivist med poetisk blick för människan och tekniken

Debatten svallar het kring fåret Dolly, men få känner till att vi kan vänta oss robotar i blodet. Varför är det så tyst om nanoteknologin? undrar Hans Glimell. Han ställer frågor på labben och funderar på sin kammare.

Men mesta kraften lägger professor Glimell på att utöka reviret för humanteknologin.

TEXT: CHRISTIAN BORG, *ReportageBörsen*
BILD: HILLEVI NAGEL

HAR DU FÖLJT bränsleforskaren Anna Rosenbergs öden i TV-serien *Insider*? Företaget Nanotech kämpar besinningslöst för att bli först på världsmarknaden med en ultrasnål motor driven av en bensin med specialdesignade molekyler.

På Chalmers finns faktiskt en parallell. I knivskarp konkurrens försöker en nanoelektronikgrupp utveckla infraröda detek-

torer som är 300 gånger mindre än de minsta komponenterna i dagens datorer. Detektorerna är kuggar i en sorts molekylära maskiner.

Hans Glimell studerar arbetet i det slutna labbet på nära håll. Hur jobbar gruppen? Vilka har de kontakt med? Vilka ödesmättade vägval gör de utan att ens se dem som vägval?

Nanofysikerna diskuterar aldrig konsekvenserna av sin forskning, berättar han. Det skulle föra för långt. De hinner inte. När tekniken fungerar får marknadskrafterna ta vid.

Problemet är att ingen annan i Sverige gör det heller. Biologer, kemister och ingenjörer möts nu på atomnivån där människan inte längre med säkerhet kan veta hur materialen uppför sig; kvantmekaniken tar vid. Samtidigt blir människan i stånd att

påverka naturens allra minsta byggstenar. Det spekuleras i DNA-programmerade molekylära robotar som far runt i kapillärerna på jakt efter cancerceller. Husväggar som kan skifta färg eller till och med fungerar som videoskärmar.

Bland många goda tillämpningar kan Hans Glimell lätt föreställa sig andra mer tvivelaktiga, eller rena mardrömsscenarioer där förmågan att kontrollera de molekylära maskinerna helt brutit samman. Jämfört med genteknikerna är nanoforskarna dock lämnade i fred här hemma. Så är det exempelvis inte i Holland.

– Det är viktigt att vi får en samhällig debatt. Vi behöver involvera fler grupper än bara experter, säger Hans Glimell.

Jag träffar honom en januaridag på Världshuset. Intervjun visar sig bli lång. Som humanteknolog försöker han förstå tekniken, dess roll i samhället och hur den

påverkar oss. Teknikutveckling är inte förutbestämd. Den styrs av beslut som människor fattar i praktiska livet. Hur verkligheten ska tolkas och hanteras är en öppen fråga. Så resonerar han, och det tar tid att förklara.

– Det som gör området så roligt i dag är spännvidden. Å ena sidan de filosofiska frågorna: Vad är människa och vad är maskin? Vi tar över varandras egenskaper allt mer. Och vad är kunskap?

En kort blick ut mot grådasket innan han fortsätter.

– Samtidigt kartlägger vi empiriskt vad som händer här och nu, när människor tillämpar och utvecklar ny teknik.

I sitt installationstal slog Hans Glimell ett slag för mer "poesi" – eftertanke, mångfald, empati – i tekniska och vetenskapliga sammanhang.

Det är inte utan att det märks, tänker jag. Kanske är det hans yttre. Polo, kavaj liksom ögonbryn, ögon och det snaggade håret – allt går i liknande gråbruna nyanser. Eller är det hans mjuka, lite avsmäta röst och ödmjuka framtoning som gör det svårt att spåra en aktivist i honom?

Under samtalets gång framträder emellertid en bild av en man som gjort livet surt för en och annan makthavare. Efter att ha disputerat på Handelshögskolan 1975 lämnade Hans Glimell Göteborg för en karriär inom socialdemokratin i Stockholm. I korridorerna på Centrum för arbetslivsforskning, Riksrevisionsverket och i Statsrådsberedningen sysslade han i tio år med utredningar kring makt och värderingar i arbetslivet och teknikpolitik, bland mycket annat. Han råkade i luven på styrelsen för teknisk utveckling. En period var han löntagarkonsult åt gruvtolvan i Kiruna.

När Linköping fick fart på sitt Tema Teknik och socialförändring kände Hans Glimell att det var läge att återvända till universitetsvärlden. Det blev datoriserings- och framtidsfrågor i tio år innan ett tillfälle dök upp som han inte gärna kunde missa.

Telia förklarade sig villigt att ställa upp med finansieringen av en professorstjänst i Humanteknologi här i Göteborg. Hans Glimell fick jobbet, glad att kunna flytta tillbaka till sin barndomsstad. Sedan 1997

har han kunnat utveckla humanteknologin till en disciplin med tydligare konturer. Forskarutbildningen har kommit igång. Man kan läsa till fil kand på helfart, unikt för Sverige. Av elva anställda på sektionen har sju disputerat. Det är dags att rekrytera fler doktorander.

Mer IT! var det enda kravet Telia ställde för att skjuta till sju miljoner i sex år. Under Emin Tengströms tid stod bilen i centrum, men nu har spännvidden breddats succesivt, till stor del i linje med Telias krav. De nya projekten handlar om interaktiv trafikplanering, om hur akademien påverkas av ökad IT-användning och om effekterna av kommunernas försök att agera IT-strategier. Hans Glimell granskar expertsystemens roll i samhället. Men till vardags har han och institutionen ingen kontakt med Telia. Det är han noga med att betona.

I mars ska Hans Glimell till Shanghai. Under Kina-rådets stora utbytesresa ska han berätta om en mängd IT-projekt som pågår i Göteborgstrakten. Han tänker tala om för kineserna att vi skandinaver har för vana att låta användarna vara med och påverka hur tekniken utformas.

– Lite känsligt är det. Vi vet inte vilka deras reaktioner blir, säger Hans Glimell med ett roat småleende.

Som samhällsvetare blir Hans Glimell ganska ensam på Kinarensan. Symptomatiskt, tycker han, för om det är något som oroar honom så är det de krympande ramarerna för samhällsvetenskapen och humanioran i Sverige. Stämningen blir allt defensivare. Nya ämnen får svårt att hävda sitt revir.

– Jag tycker att klimatet är extra ängsligt i Göteborg, säger Hans Glimell, som är kritisk mot universitetsledningen på flera punkter.

Det var minsann inte ett dukat bord han kom till för två år sedan, berättar han. Emin Tengström hade, i princip utan resurser, lyckats hålla humanteknologin levande under lång tid. Från det "ligga-på-rulleläget" ville Hans Glimell öka bredden. Inspirerad av internationella förebilder byggde han vidare i den teknik- och vetenskapssociologiska inriktning som Aant Elzinga under lång tid hade gett ämnet

vetenskapsteori, med förgreningar ut till övriga institutioner.

– Det är direkt upprörande att den resurs som Aant byggt upp inte utnyttjas på andra håll inom universitetet, och i så liten omfattning uppmärksammas och ges möjlighet att utvecklas av Göteborgs universitets ledning, säger han.

Ovissheten kring temanämndens framtid har också irriterat Hans Glimell.

– I Göteborg finns en massa kunskap som många gånger är djupare, men området är inte synliggjort, säger Hans Glimell och jämför med Linköping där Tema Teknik och social förändring blivit störst i sitt slag i världen.

Nu har Hans Glimell tillgång till en vildvuxen flora av forskare – även antropologer och ingenjörer finns i gruppen. Det är bra. Ämnet kräver reflektion över vilka metoder och teorier man använder. Som man frågar får man svar. Det är därför korsbefruktningen är så viktig.

Enligt hans åsikt borde dagens samhällsvetare arbeta på två fronter – dels släppa tiden och rummet lite grann för att se de stora historiska trenderna, i hans fall, inom gen-, nano- och informationsteknologin, dels bry sig om vad som händer på mikroplanet. Hur tekniken i vår vardag kan förbättras, till exempel.

Annars lär samhällsvetarna återigen bli akterseglade precis som skedde under 20- och 30-talen när den nya modernismen växte fram.

– Det finns en sådan risk, och det görs rätt lite i dag. Men det är därför vi finns.

Själv hinner han dock inte forska speciellt mycket. Att yxa till en disciplin tar på krafterna, medger han. Så småningom hoppas Hans Glimell kunna skriva del två i ett bokprojekt om 1900-talets rationaliseringstankar. Den första med titeln "Den produktiva kroppen" kom ut 1997 och täcker tiden fram till 1970. Arbetsnamnet på uppföljaren, som ska granska IT-samhällets framväxt, är "Den cybernetiska kroppen".

– Vi får nu nya sätt att förstå oss själva, upprätta kommunikation och nya sätt att förstå verkligheten.

NAMN: Hans Glimell

ÅLDER: 51 år

UPPVÄXT: På Guldheden

AVHANDLING: Disputerade i beslutsstödssystem på Handelshögskolan vid Göteborgs universitet

BOR: I Linnéstaden med sambo

BARN: Två tonåringar från ett tidigare äktenskap

FRITID: Helst litteratur, film, teater och en hel del segling

Hans Glimell betraktar folk i deras dagliga kontakt med tekniken och funderar över de stora filosofiska frågorna. Spännvidden är enorm och dynamiken stor inom humanteknologin.

– Jag känner att vi bara skrapar på ytan ännu.

Världsunik GU-utbildning förenar israeler och palestinier

Geovetenskapliga biblioteket ingår sedan 1 januari i Göteborgs universitetsbibliotek. Mer information om biblioteket finns på:

www.ub.gu.se/Gm/geo/geohome.html

Elektroniska tidskrifter

Nytt år – nya titlar – nya adresser!

En del av UB:s elektroniska tidskrifter kan ha ny www-adress efter årsskiftet eller kan kräva ett lösenord för att ge tillgång till sitt arkiv. Våra förvaringsavdelningar kontrollerar att alla titlar fungerar som de ska. Vid ev problem är vi tacksamma om du kontaktar oss via e-post eller per telefon. Förteckning över våra elektroniska tidskrifter hittar du på www.ub.gu.se/

Ämnessökning bland artiklar i fulltext erbjuder tidskriftsbaserna EBSCOhost, och IDEAL. Den sistnämnda innehåller främst tidskrifter inom medicin/naturvetenskap från Academic Press. Inom ekonomi/juridik finns också ABI/Inform Global och General BusinessFile International.

Nya databaser!

UB prenumererar nu på databasen Dissertation Abstracts från UMI ProQuest Digital Dissertations. Den innehåller referenser och abstracts till 1,5 miljoner doktorsavhandlingar inom alla ämnesområden från 1861 och framåt. Avhandlingarna kommer från över 1 000 medverkande nordamerikanska och europeiska universitet och högskolor. Sökning kan göras på författare, ord i titlar och/eller abstracts, universitet, datum, grad.

De flesta avhandlingar kan beställas från UMI. Från 1997 kan de, mot en avgift, laddas ner till den egna datorn i elektronisk form som PDF-filer.

Ulrich's International Periodicals Directory gör det enkelt att orientera sig i tidskriftsutbudet. Här finns information om ca 250 000 tidskrifter inom alla ämnesområden. Basen innehåller uppgift om priser, utgivare, adress samt i vilka index eller databaser tidskriften finns indexerad.

Miljöbokhyllan innehåller basinformation inom miljöområdet. Databasen är tillgänglig via www från Biomedicinska bibliotekets databaslista.

Nya hemsidor:

Botaniska biblioteket, Biomedicinska biblioteket och Ekonomiska biblioteket har nya hemsidor.

På www.ub.gu.se hittar du mer information och nyheter från Göteborgs universitetsbibliotek!

BIRGITTA STEVINGER
Informationsbibliotekarie

En hetsig debatt med gråt och vrede-utbrott som höll på till klockan fyra på morgonen. Det blev resultatet i klassrummet på Peace College i Israel när Irak nyligen bombades.

Det är GU som ordnar denna efter-sökta uppdragsutbildning med politisk sprängkraft.

– EN VÄRLDSUNIK UTBILDNING som hela tiden relaterar till vad som händer i verkligheten, säger den kursansvarige Michael Schulz, studierektor för Freds- och utvecklingsstudier.

Krisen löstes genom medling dagen därpå och man hittade ett sätt att komma vidare.

– Studenterna tycker att det är spännande när svenska lärare kommer ner och tillför nya perspektiv och idéer.

Passande nog är just konfliktlösning ett delmoment i denna kurs där israeler och palestinier för första gången delar klassrum. Men briserar en självmordsbomb eller blir det kris i fredsprocessen, så hotas genast undervisningen.

– Detta trots att studenterna kanske är de mest öppna i respektive samhälle. En studentska sa vid ett tillfälle att "det kommer alltid att finnas en ursäkt att avbryta det här men vi kom hit för att komma in i en ny fas".

Ändå poängterar Mikael Schulz att på det stora hela har det gått väldigt bra och att studenterna fann varandra i deras gemensamma konflikthistoria. Att en före detta israelisk soldat sitter bredvid en som har suttit i israeliskt fängelse.

– Studenterna får inte bara en magisterexamen utan också en chans att bli socialt sammansvetsade. Sådana typer av kontakter kan på sikt bidra till att lösa denna svåra konflikt.

Idén till utbildningen föddes efter ett

ILL.: LISA BRUNNSTROM

möte i Stockholm 1993 mellan SSU, den palestinska ungdomsorganisationen Fatah Youth och det israeliska arbetarpartiets ungdomsförbund. Mötet fick Olof Palmes fredspris året därpå. SSU valde Göteborgs universitet som arrangör tack vare den kombinerade inriktningen mot fred och utveckling.

Konceptet med att koppla in ett utländskt universitet var en förutsättning för att genomföra utbildningen. Förutom det faktum att Israel och Palestina inte får samarbeta på akademisk nivå så finns det också ett visst politiskt motstånd.

– Birzeit Universitetet på Västbanken till exempel vill inte samarbeta av rädsla för att Israel ska styra och ta över, säger Mikael Schulz.

Han berättar om de två internationellt kända professorerna från Israel respektive Palestina. Trots att de har

utbildat sig på samma fredsforskningsinstitut i Washington så har de hittills aldrig kunnat undervisa tillsammans.

– De är helt lyriska när de nu får hålla ett seminarium i tre dagar.

I slutet av februari är det tänkt att en officiell invigningsceremoni ska hållas och ambitionen är att få ner representanter från den svenska regeringen.

– Entusiasmen är stor från högsta nivå i Sverige. Utan det stödet hade det varit svårt att genomföra utbildningen så här i inledningsstadiet.

Än så länge har det inte kommit någon negativ kritik från politiskt håll, men han räknar med att det kommer.

– Det här är Mellanöstern och allt kan hända, säger Michael Schulz som känner att han inte kan andas ut än på många veckor.

Flera av studenterna har redan ambitionen att bli doktorander vid Göteborgs universitet. Nästa kull kommer att börja vid årsskiftet, om inte kursen stoppas från politiskt håll vill säga.

– Det är inte bara studenter som möts, utan även forskare. Går kursen bra har vi förstärkt Göteborgs universitets profil på den internationella forskningssidan och lyckats utveckla konkret samarbete även med universitet utanför Europa.

CATRIN LAMMGÅRD

FAKTA/PEACE COLLEGE

Kursen startade i oktober. Det är 14 studenter vardera från Palestina respektive Israel samt två från Norden. Undervisning sker två dagar i veckan på två platser, en i Palestina och en i Israel. De svenska föreläsare som skickas ner till Mellanöstern kommer från flera universitet, men merparten av lärarna kommer från Israel och Palestina.

Vad är journalistisk kvalitet?

Sju gästprofessorer på två och en halv timme.

Resultatet blev ett tankeväckande, kritiskt och underhållande seminarium om journalistisk kvalitet.

Sedan 1992 har studenter vid JMG, institutionen för journalistik och mass-

FOTO: KURT WANÅSKÄR/REPORAGE

kommunikation vid Göteborgs universitet, fått möta sju kända publicister och journalister som innehaft den så kallade Hjärneprofessuren i praktisk journalistik.

I december hade Peter Hjärne, chefredaktör på GP, och Kent Asp, professor i journalistik, bjudit in de sju gästprofessorerna till ett seminarium om journalistik kvalitet.

Inför inbjudna gäster och studenter talades om att kvalitetsjournalistik måste ha en egen

rytm, att det finns oroande tendenser både inom utrikesjournalistiken och bildjournalistiken i Sverige i dag. Att begreppet "landsortstidning" borde förbjudas och att den politiska kommentaren ska ligga så långt från den politiska retoriken som möjligt.

Viktiga frågor ställdes, som vem det egentligen är som ska bestämma över journalistiken och vad den ökade kommersialiseringen av medierna får för konsekvenser.

KERSTIN SÄRNEÖ
studierektor vid JMG

Sju gästprofessorer i journalistik vid JMG, från vänster Lars Wilhelmsson, Helsingborgs Dagblad, Britt-Marie Mattsson, GP, Lars Weiss, blivande vd för SVT och invarande är gästprofessor, Christina Jutterström, DN, Lars Fahlen, GP, Gunnar Fredriksson, Aftonbladet och Bo Strömstedt, med ett förflutet på Expressen.

Fråga forskare om havet via Internet

På Tjärnö marinbiologiska laboratorium utanför Strömstad funderade man på vad som kunde göras av kombinationen marinbiologi och Internet. Resultatet blev Vattenkikaren, ett läromedel om havet. I oktober förra året belönades det med KK-stiftelsens pris "Läromedel ITiden".

DET BÖRjade med att en broschyr från KK-stiftelsen landade på Tjärnölaboratoriets chef Lars Afzelius skrivbord. Riksdagen hade avsatt medel från löntagarfonderna för insatser som skulle ge Sverige en rejäl skjuts in i det nya IT-samhället. Pengarna förvaltades av KK-stiftelsen; nu vill man få in förslag.

Ett gäng av stationens marinbiologer slog sina kloka huvuden ihop – hur skulle man på bästa sätt kunna använda kunskap och erfarenheter som fanns på Tjärnö? Efter mycket diskuterande föddes projektet "Vattenkikaren – ett internetbaserat läromedel om havet".

Vattenkikaren blev ett av de projekt som KK-stiftelsen satsade på och Tjärnölaboratoriet fick 2 miljoner kronor. Sedan hösten 1996 arbetar forskarna Bo Johannesson och Lars-Ove Loo, informatören Martin Larsvik och illustratören Helena Samuelsson med att utveckla Vattenkikaren. Innehållet bygger till stor del på de omfattande databaser om marina organismer som intendent Hans G Hansson på Tjärnölaboratoriet har byggt upp, samt de kurser i vetenskaplig illustrationsteknik man har hållit på Tjärnö i många år.

Läromedlet Vattenkikaren är uppdelat i tre delar: fakta, inspiration och samarbete. Faktadelen består av dels uppgifter om olika arter som lever i havet och dels ett antal sidor som handlar om marina biotoper, livsmiljöer, som t ex sandstranden och klippstranden. Inspirationsdelen ger idéer om hur man utför egna undersökningar, samt tips på böcker och länkar. Samarbetsdelen förmedlar kontakter, bl a mellan skolor som arbetar med havet, och den innehåller även en frågelåda.

– Vattenkikaren är gjord för att främst

vara ett komplement till egna iakttagelser, förklarar Martin Larsvik. Vi tänker oss att man planerar en exkursion med hjälp av inspirationsdelen. Sedan går man till stranden och gör sina fältstudier. Kanske har man dragit ut några artsidor på skrivaren och gjort ett kompendium som man har med sig.

– Man mäter salthalt och vattentemperatur, eller man räfsar ihop det man ser och stoppar i hinkar och tar med hem till klassrummet. Åter i skolan bearbetar man sitt material. Kanske sätter man upp akvarier – det finns beskrivet i Vattenkikaren, pressar alger – det beskrivs också, eller gör en utställning med snäckor och musslor.

– Det är förstas upp till läraren och eleverna att själva bestämma vad de ska göra, det finns säkert många idéer som inte vi har fantasi nog att komma fram till.

Med ett brett leende berättar han om den lågstadielklass som bearbetade sina intryck genom att göra en "algdans".

– Jag tycker att det är lysande! Det finns ingen universitetsutbildad marinbiolog som skulle kunna komma fram till det!

Vattenkikaren är stor, hittills finns omkring 600 sidor utlagda på Internet. Av dessa är mellan 300 och 400 sidor beskrivningar av olika arter. Texterna är indelade i korta avsnitt med hjälp av bilder och rubriker. Man arbetar mycket med länkar. Har man exempelvis varit på sandstranden och hittat skal av hjärtmussla kan man först läsa i artikelen om hur stor den kan bli, hur djupt den lever och i vilken livsmiljö. Vill man veta ännu mer klickar man på "mer fakta" och får läsa bl a vad hjärtmusslan äter och hur det går till när den filtrerar maten ur vattnet. Man får också tips på hur man skiljer hjärtmusslan från andra snarlika arter. Färgfotografier och teckningar kompletterar texten. I avsnittet som handlar om hjärtmusslans livsmiljö kan man klicka sig vidare till sandstrandens ekologi, och läsa om andra organismer i samma miljö och de

livsvillkor som råder på sandstranden.

Innehållet är anpassat för elever från övre långstadiet och uppåt. Men alla användare är välkomna, betonar Martin Larsvik

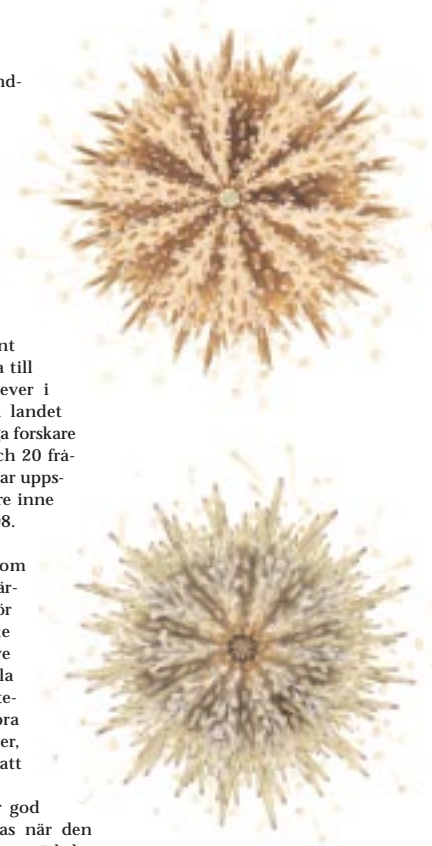
Det finns ännu ingen statistik på hur många skolor som använder Vattenkikaren i undervisningen. Martin Larsvik vet att några av de lokala skolorna runt Strömstad gör det. Frågorna till frågelådan tyder på att elever i olika åldrar och från hela landet känner till läromedlet; "Fråga forskare om havet" får mellan 10 och 20 frågor varje vecka. Dessutom var uppskattningsvis 10 000 besökare inne på Vattenkikaren under 1998.

Det var först i höstas som Vattenkikaren var så pass färdig att man ville göra PR för den. Under två veckor reste Martin Larsvik och Lars-Ove Loo runt till skolor längs hela svenska kusten och presenterade läromedlet. De fick bra respons från lärare och elever, och resan kommer säkert att leda till ökad användning.

Att Vattenkikaren håller god kvalitet bekräftades i höstas när den belönades med KK-stiftelsens utmärkelse "Läromedel ITiden". Juryn, som bestod av företrädare för multimediaproducenter, Skolverket m fl motiverade sitt val så här: "Vattenkikaren utgör med sin rika informationsmängd, sina illustrativa och vackra bilder ett ovärderligt komplement till den övriga läromiljön vid elevers naturstudier. Elevsamverkan över nätet och möjligheten att fråga en forskare är lovande exempel på hur Internet kommer att kunna utnyttjas i framtiden."

SUSANNE LILJENSTRÖM

Länka dig vidare till: Vattenkikarens webbadress: www.vattenkikaren.gu.se

Två sjöborrearter som är vanliga längs svenska västkusten. Illustration av Helena Samuelsson.

FOTO: MAGNUS LEHALL

Tre av gruppens fyra deltagare som utvecklat vattenkikaren: fr v Lars-Ove Loo, Martin Larsvik och Bo Johannesson. Illustratören Helena Samuelsson är ej med på bilden.

Krill – genomskeinligt planktondjur. Illustration av Helena Samuelsson.

Pedagogen i centrum av ett lärandets universitet

I EN GANSKA VILDVUXEN kritik mot svensk lärarutbildning går det trots allt att urskilja några viktiga punkter. En sådan förmedlas av nyutexaminerade lärare. Återkommande hävdar de att utbildningarna om 140 poäng eller mer har en felaktig balanspunkt i avvägningen mellan ämneskunskap och pedagogik-didaktik. Ämnesteorin omfattar ca 80 procent av hela utbildningen, meddelad via ett 40-tal olika institutioner. Det pedagogiska-didaktiska inslaget motsvarar följaktligen ca 20 procent, och meddelas företrädesvis vid Pedagoggen. Kritiken går i

huvudsak ut på att den ojämn balansfördelningen får som konsekvens att lärarna blir sämre i att bemästra olika undervisningssituationer. Alla som undervisar vet emellertid, att det är ytterst svårt att lära någon något som man själv inte behärskar. De flesta förstår också att om man så är den sanne encyklopedisten, med all världens kunskap och erfarenhet inblåst i sin ande, men samtidigt saknar förmågan att levandegöra denna, är det nära nog omöjligt att locka en annan människa in i en kreativ och mödosam lärandeprocess. Vi har således två fält som lärare skall behärska och här efterlyser kritiken mer av den pedagogiska-didaktiska kompetensen. Enligt min bedömning är den här kritiken om utbildningens komposition rimlig.

Det ligger nära till hands att kasta sken över lärarutbildningarnas balanspunkt i förhållande till en central och viktig del i vårt eget universitets utveckling, nämligen visionen om Ett lärandets universitet. Den innebär att högsta tänkbara kvalitet inte bara skall gälla forskningen, utan även omfatta undervisningen. På så vis tycks den pedagogiska och didaktiska kunskapsutvecklingen nu på allvar flytta in som en vital del av universitetets verksamhet. En högst rimlig utveckling, om universitetet också när ambitionen att systematiskt vidareföra den kunskap, de insikter och erfarenheter som forskningen genererar till en ny forskargeneration eller inom universitetsyrkesutbildningarna.

Ambitioner att didaktisera högre utbildning tycks på olika håll bli allt mer nödvändig och efterfrågad. Det märks genom att t ex KTH i Stockholm byggt upp en egen avancerad pedagogisk avdelning. Chalmers är på god väg åt samma håll, liksom Karolinska institutet, för att nu ta några exempel.

Skillnaden mellan de nu nämnda utbildningarna och GU är att vi redan besitter utvecklad pedagogisk och didaktisk kompetens, som bl a utgår av forskning om lärande, dvs hur inläring går till och vilken typ av undervisning som sådan förutsätter. Det är således inget som behöver byggas upp men kanske utnyttjas på ett långt mera aktivt sätt än nu. Visionen medför ju som bekant att alla forskare vid universitetet nu också måste utveckla grundläggande didaktisk kompetens. Detta förhållande bör placera Pedagoggen i universitetets mittpunkt.

Den intressanta situation som uppträder här är att lärarutbildningen under senare år dränerats på sin pedagogiska och didaktiska identitet, parallellt med att annan högre utbildning strävar efter att utveckla sådan bland sina lärare och forskare. Det tycks som om den yrkesutbildning som borde veta hur balanspunkten mellan ämneskunskap och pedagogisk-didaktisk kompetens och skicklighet bör ligga, går på tvärs mot vad som ser ut att vara de gängse utbildningsambitioner. Frågan är väl hur det varit möjligt att komponera en yrkesutbildning till just lärare utan att den huvudsakligen präglas av dess yrkesprofilerande ämnen – pedagogik och didaktik. Det som nu återstår att se är om lärarutbildningarna skall kunna didaktiseras och därmed omfattas av visionen eller om den bara skall gälla GU för övrigt.

TOMAS KROKMARK
bitr professor
Institutionen för pedagogik och didaktik

Skolan måste lära ut ett kritiskt förhållningssätt

Är skolans viktigaste uppgift i framtiden att lära eleverna att tänka kritiskt? Eller att lära dem att prissätta sig själva?

Läroplanutskottet, LUN, har nyligen lämnat ett utkast till vision och policy för lärarutbildningen vid Göteborgs universitet.

FÖR ATT UTVÄRDERA och få synpunkter på utkastet anordnades ett seminarium kring framtidens skola. Sven-Eric Liedman, professor i idé- och lärdomshistoria vid GU ställdes mot Arne Filipsson, forskningschef på Ericsson Microwave Systems. Det dröjde inte länge förrän herrarna började duellera. Sven-Eric Liedman talade ingående om det ständigt närvarande och överväldigande informationssamhället.

– Att lära sig hantera en dator är inte särskilt svårt. Svårigheten är att välja ut det väsentliga från det oväsentliga. Att lära människor tänka kritiskt blir en allt viktigare uppgift för framtidens skola, fastslog Sven-Eric Liedman och levererade en egen definition av begreppet kritik:

– Förmågan att tänka något annorlunda.

Arne Filipsson gick inte i direkt polemik. Han talade istället om de enorma förändringar som samhället genomgår – trygga, fasta anställningar byts mot projektjobb och visstidsanställningar. För att kunna hävda sig på framtidens arbetsmarknad gäller det att veta sitt värde och lära sig ta betalt.

– Lära sig att värda sitt marknadsvärde som individ. Det är ett bevis på uppskattning människor emellan när man är beredd att betala för det någon har gjort. Lika viktigt är att kunna observera förändringar, förstå dem och snabbt kunna agera utifrån dessa förändringar. Det är det som kännetecknar framgångsrika personer och företag i framtidens samhälle, ansåg Arne Filipsson.

Sven-Eric Liedman invände och menade att det knappast kan vara eftersträvarvärt för ett samhälle att lära människor att slaviskt följa "utvecklingen". I så fall skulle lärarna i skolan rekommendera sina elever att ge sig in i narkotikabranschen:

– Mina elever, arbetsmarknaden är tyvärr kärv framöver och ni kan inte räkna med något arbete. Men snarare kan ni alltså bli. Nej, så vill vi knappast ha det, tyckte Sven-Eric Liedman. Han tog Musikhögskolans studenter som exempel på unga människor som drivs av andra värden än pengar.

– Hur många som läser i det här huset kan räkna med en dräglig utkomst i framtiden, frågade han publiken från podiet i hörsalen på Musikhögskolan. Glädjen av att få göra det man brinner för, och tillfredsställelsen som följer av detta arbete, är säkert viktigare motiv än en hög lön.

Sen skröt han med att det just nu är högre antagningspoäng till idé- och lärdomshistoria än till Handelshögskolan. Han sa det med illa dold (skade-)glädje.

Arne Filipsson talade om att det precis som i näringslivet behövs diskussioner om etik i framtidens skola. Han sa också att det är viktigt att skolan lyckas skapa resurser åt alla elever, med betoning på alla.

– Men frågan är hur det ska gå till när det finns både kriminella och sjuka elever i skolan.

Sven-Eric Liedman var även han inne på behovet av etik, men riktade en kontraretorisk fråga till publiken:

– Kan man verkligen lära sig att vara god? Läroplaner och pedagogisk retorik uppmanar skolan att lära eleverna att bli toleranta och goda demokrater. Men jag tror det är svårt eftersom skolan verkar i ett samhälle med vassa armbar.

PETER OLOFSSON

Rätt svar på jultävlingen

Vem sade vad? Det var frågan i årets upplaga av GU Journalens jultävling. Temat för tävlingen var talekonst. Uppgiften var nämligen att para ihop citaten och fotografierna. Dessutom skulle man klura ut vilka kända personer som bilderna föreställde.

Rätt svar är:

1 I – Mona Sahlén i Tobleronetalet 16 oktober 1995, 2 G – Olof Palme i Vietnamtalet 1965, 3 H – Abraham Lincoln inviger 19 november 1863 kyrkogården för de stupade vid Gettysburg, 4 D – Louis Pasteur i sitt tacktal på 70-årsdagen 1892, 5 B – Mahatma Gandhi försvarar sig i domstolen 1922, 6 A – Alva Myrdal i ett föredrag för Sveriges Folkskolläraförbundet 1941, 7 C – Margaret Thatcher, då 24 år och den yngsta kvinnliga kandidaten i valet 1950, 8 J – Maximilien Robespierre i

sitt stora tal om revolutionen 1794, 9 E – Carl Bildt i TV-tal till nationen 1992, 10 F – Cicero angriper i april 52 f Kr sin döde fiende Publius Clodius

Vi har dragit tre vinnare:

Första pris: Gunnar Berg, zoologiska institutionen. Han vinner "Retorik eller Konsten att övertyga" av Kurt Johansson.

Andra pris: Gunnar Wallin, klinisk neurofysiologi, Sahlgrenska Universitetssjukhuset, som får boken "Ordet är en makt. Svenska tal från Torigny lagman till Carl Bildt och Mona Sahlén".

Tredje pris: Stig Aronsson, zoologiska institutionen, som vinner "Huvudlinjer i retorikens historia" av Peter Cassirer.

Vi gratulerar pristagarna! Bockerna kommer med posten.

FOTO: OLOF BJÄRNSSON/KAMRAREN POKAL

Berättarglad fd murvel i strålkastarljuset

”Men framförallt: fd murvel,” står det på insidesfliken till Lars Weiss uppmärksammade bok om utbrändhet, ”Framgångsfällan”.

Strax efter det att han bestämt sig för att titulera sig före detta, tackade han ja till ett av mediavärldens främsta prestigejobb. I december blev det klart att JMG:s gästprofessor i praktisk journalistik blir Sveriges Televisions nye vd.

DEN JUST PÅBÖRjade, mer diskreta tillvaron som författare, debattör och konsult, byttes raskt till ett liv i strålkastarljus.

Han verkar inte märkbart tagen av detta, denna gråmulna tisdagsmorgon i slutet av januari. Möjligen är han lite matt, efter det nyligen passerade mediadrevet. Plötsligt fann sig journalisten Weiss stående på andra sidan skranket, pressad av kollegorna att förklara konsultavtalet med gamle arbetsgivaren TV 4.

Han framhåller än en gång: Skälet till att han efterträder Sam Nilsson på SVT först nästa årsskifte är inte det lukrativa avtalet på 5,4 miljoner, utan att han vill ha äret på sig att avsluta påbörjade projekt, till exempel professuren i Göteborg.

– Jag hade en föreläsning i går, där jag tog upp fenomenet mediadrev, förklarar han.

Han kunde då plocka fram ett närliggande exempel: Lars Weiss.

Makthavare måste självklart finna sig i hård granskning, var budskapet till studenterna.

– Mot mig har media uppträtt korrekt, bortsett från vissa antydningar. Jag förne-

kade aldrig att det fanns en konkurrens-klausul, eller ljög, som det påstods.

– Så här i efterhand kan jag tycka – fortsätter han, och lägger det ena ovanligt långa jeansklädda benet över det andra – att det varit klokare om jag gått ut med alla detaljer med detsamma. Bättre att, för trovärdighetens skull, direkt säga som det är, när det uppstår frågor som denna.

Lars Weiss är känd för sin smak för risktagande: han flyger, han dyker, han kör motorcykel. Men framförallt arbetar han. Han har hunnit med det mesta som går att göra inom mediabranschen. Senaste jobbet var som programdirektör på TV 4, att jämställa med chefredaktörskapet på en stor tidning. Han har också jobbat på Aftonbladet, Sveriges Radio och SVT, som reporter, utrikeskorrespondent, arbetsledare. Den här breda erfarenheten delar han med sig av under sina två terminer på universitetet.

Mediaforskningen intresserar honom också:

– Det finns en intressant lucka mellan oss praktiker och forskarvärlden, menar han. Det vore bra om vi tillsammans kunde hitta något sätt att täta den där luckan, så att vi tar åt oss den kunskap som faktiskt finns.

Som exempel nämner han det uppdrag som Kent Asp, professor i journalistik, håller i – att titta på hur informationen kring branden i Backa fungerade.

Viktigt, tycker Weiss, som förväntades en smula över en del studenters reaktioner på brandrapporteringen: ”sånt där vill jag aldrig jobba med”.

– Det är för att ni ska kunna klara

sådant, ni ska vara väldigt bra utbildade, svarade Weiss.

Han har lagt upp sitt arbete efter två teman: ”Journalistens ansvar och möjligheter” – och ”berättarglädje”. Hur hitta själva kärnan i en historia?

Hur undvika det hårda vinklandet, mallandet – som är ett stort problem om det drivs för långt.

– Det sägs ju att vi journalister inte är särskilt bra pedagoger, fortsätter han. Jag försöker hitta egna sätt att kondensera erfarenhet och kunskap till något som går att lära ut – lite av stage act, får det bli.

Den här dagen pågår redaktionsövning i JMGs lokaler på Sprängkullsgatan. Femmorna och ettorna på journalistutbildningen gör tillsammans en övningstidning. Konstruktiv samvaro under de praktiska övningarna hör till gästprofessorns uppgifterna – Lasse är kunnig och prestigelös, säger studenterna. Övrig tid går åt till mer traditionella föreläsningar kring nyhetsvärdering och TV-journalistik, till seminarier och kontaktskapande, och till att skaffa fram intressant folk – Lars Adaktusson, Anna Lindmarker, Ingrid Segerstedt-Wiberg och Arne Ruth hör till de inbjudna.

I slutet av 60-talet gick Lars Weiss journalisthögskolan i Stockholm.

– Vi fick med oss en bra grund på den tiden också, tycker jag nog, men förmodligen är allmännivån på studenterna högre nu. De har bredare intresseområden. Och de skriver bra. Jag hade textanalysövning med ett gäng i höstas och blev imponerad, säger han.

– Men, fortsätter han.

Han skruvar rastlöst på lillfingerringen i guld.

– Ibland kan jag sakna det där brinnande, som drev oss på den tiden.

– Å andra sidan – journalistrollen är i förvandling. Myten om vad en riktig journalist är, förändras. Man måste inte vara så besatt.

Han har egen smärtsam erfarenhet av besatthet. Hur det kändes att gå rakt in i väggen beskriver han i sin bok ”Framgångsfällan: Om osynlig utbrändhet”, som kom förra året. Att den väckte stor uppmärksamhet hade inte bara med ämnet att göra, utan också med det faktum att det inte hör till vanligheterna att makthavare berättar att ”jag var så skör att minsta saksak blev ett jätteproblem och det drabbade nästan alltid mina närmaste”.

Han skriver i förordet att en vän i förlagsbranschen räddade honom att inte berätta om sina upplevelser så länge han var chef. ”Dina medarbetare behöver bevara bilden av sin chef som stark och framgångsrik.”

Efter ett år bedarrade krisen. Det är sju år sedan nu och Lars Weiss gick styrkt vidare i karriären. Som vd i Sveriges Television får han ansvar för en organisation med över 3 000 anställda och en budget på dryga tre miljarder kronor.

Boken avslutar han med orden: ”Så kan det gå.”

PIA NAURIN
Frlansjournalist

HDK 150 år

HDK firar 150 år! Skolan, som är mera känd ute i Europa än i Göteborg, visar i sin elevutställning på Röhsska vad dagens studenter arbetar med. Och i sin jubileumsbok beskriver man 150 år av hantverk och design på högsta nivå.

FOTO: ALLAN ERIKSSON

Högst upp: Jessica Watson, textilkonst, årskurs 4. Till höger: Kabelskåp för kulturellt känsliga miljöer. Anna Holmberg, industridesign, årskurs 3 Till vänster: Bränning i tunnelugn

SKOLAN TAR VARJE år emot omkring 25 studenter från alla delar av världen, bland annat från Tyskland, Australien, Thailand. På jubileumsutställningen hänger till exempel en skir veckad dräkt som en japansk flicka tillverkat.

Varför är HDK så populärt utomlands?

– Utbildningarna i Norden är speciella eftersom vi lägger så stor vikt vid materialkunskap. Vill man bli möbelformgivare får man lära sig att snickra och uppleva hur träet uppför sig. I de flesta länder finns det ett glapp mellan dem som ritat ett föremål och dem som sedan ska tillverka det. Men här har eleverna själva fått känna varje materials karaktär och egenskaper.

Det är intendent Anki Leissner som berättar. Hon går runt på utställningen och visar på så olika föremål som

en kokklippare – ett slags rakapparät för att få renare mjölk – fint formade smycken som ställts ut i växthus på museets gård, ett kabelskåp som är diskret utformat för att passa i historisk känslig miljö: det här är design som i stor utsträckning går ut på att anpassa teknik till människan, få bruksföremål att se tilltalande ut, men det är också formgivning som söker nya vägar och annorlunda uttryck.

– Våra utbildningar är mycket mångfacetterade och breda. Det är så många aspekter en formgivare måste ta hänsyn till: materialet, miljön och inte minst ekonomin. Saker och ting måste ju gå att tillverka på ett något så när lönsamt sätt.

HDK har idag 200 studerande på sju avdelningar inom grafisk design, industridesign, inredningsarkitektur, produktdesign, keramikkonst, smycke-

konst och textilkonst. Skolan tar in 50 elever per år och brukar ha ett tusental sökande.

– Våra utbildningar är mycket krävande och studenterna måste kunna arbeta självständigt. Vi har väldigt fina maskiner och verkstäder men tyvärr ont om lärare. Just nu är vi full gång med att bygga upp vårt forskningsbibliotek som redan är Sveriges finaste i de här ämnena. Vi har stora planer på att utöka samarbetet med Röhsska och till exempel skapa en gemensam biblioteksfond.

Bland annat undersöker man möjligheterna att göra en gemensam entré och utställningshall med Röhsska där också kaféet ska finnas.

EVA LUNDGREN

FAKTA/HDK

HDK kallades först Slöjdföreningens skola och var en yrkesskola. Grundaren hette Carl Palmstedt och var tvålfabrikör.

År 1904 fick skolan nya lokaler, ritade av en av skolans lärare, arkitekten Hans Hedlund. Skolan byggdes till 1960 och länkades till Röhsska museet. 1964 byter skolan namn till Konstindustriskolan.

År 1977 förstatligades skolan och blev en del av Göteborgs universitet. Sitt nuvarande namn fick skolan 1988.

Några kända elever på HDK är Einar Forseth (Gyllene salen i Stockholms stadshus), Jan Willsgaard (Volvo Amazon), Rudi Heinz (ketchupflaskan), Ann Efelund (Ikeas plastgalje).

”Göteborg, en spännande plats för foto och film”

BO-ERIK GYBERG heter den nye rektorn vid Högskolan för fotografi och film. Han är 51 år gammal, gift, har tre barn och är bosatt i Stockholms innerstad. Närmast har han under två års tid arbetat för kulturhuvudstadsåret som programkoordinator för film, IT och media.

Vad vill du göra som rektor för Högskolan för fotografi och film?

– Jag känner allt större och större tillfredsställelse över att få sätta ihop olika team och se vad det blir för resultat. Det är ju det man gör som producent. Jag ser skolan som ett batteri med olika poler som om de sätts ihop kan bilda något som är fantastiskt mycket bättre än om man ensam skulle stå för allt arbete. Min uppgift är att vara samtalspartner och organisatör för arbetet på skolan och att vara den som ser till att det skapas en större tydlighet om skolans profil. De konstnärliga högskolorna måste få spela en viktigare roll till glädje och nytta för göteborgarna. Det är till exempel självklart att det ska finnas lokaler där de kan visa upp sina verk.

Kommer du att kunna genomföra dina idéer när högskolan har så stora ekonomiska problem?

– Skolan har mycket tuffa besparingskrav eftersom man överskridit sin budget och bara har fem år på sig att betala tillbaka. Men man har stor insikt om problemen. För att kunna driva en meningsfull verksamhet måste man vara lite offensiv och leta efter nya vägar.

Kommer du att få möjlighet att ägna dig åt eget skapande?

– Javisst. Jag är bara rektor på halvtid. Den övriga tiden kommer jag att ägna åt att vara producent. Det är oerhört viktigt att man får tid att ägna sig åt eget skapande också.

Vad tycker du om att arbeta i Göteborg?

– Jag gillar verkligen Göteborg. Det är en väldigt spännande plats för den som ägnar sig åt foto och film. Här finns ju Film i Väst och fotomässan och så förstås Nordens viktigaste filmfestival. Jag har föresten producerat tre kortfilmer som visas på årets Filmfestival nämligen Invigningen, Tak och Kärlekstunneln.

EVA LUNDGREN

Bo-Erik Gyberg är ny rektor vid Högskolan för fotografi och film. Han vill skapa lokaler där studenterna kan ställa ut.

Kunglig glans över Tjärnö

Lars Afzelius belönas för sina insatser för miljöarbetet.

Universitetslektor Lars Afzelius vid Tjärnö marinbiologiska laboratorium har hedrats av kungen. Den 28 januari mottog han på slotten Hans Majestäts Konungens medalj av åttonde storleken i serafimerordens band. Lars Afzelius belönas "för mångåriga och betydelsefulla insatser för miljöarbetet kring hav och kust".

SOMMAREN 1961 ANKRADE några studenter från zoologiska institutionen upp i Tjärnövikens utanför Strömstad. Som i ett lyckorus halade de upp för svenska förhållanden unika koraller, jättehavstulpaner, knytävsstora muslor och exotiska fiskar ur den djupa Kosterfjorden strax utanför.

En av studenterna var Lars Afzelius.

Sommaren därpå återvände de, och nästa. År 1963 hyrde universitetet ett vitmålat pensionat med milsvärd utsikt över Kosterfjordens öar och skär; pensionatet Furuhöjd blev det allra första Tjärnölaboratoriet.

- Allt försigick i en och samma lokal, minns Lars Afzelius med ett brett leende. När det var dags att äta bar vi ut mikroskopen och sedan in med dem igen efteråt. Djur och växter som vi hämtat i havet lades i baljor i trädgården. Och på nätterna kom räven och åt upp djuren...

Sedan dess har Tjärnö vuxit till en av Europas modernaste fältstationer för undervisning och forskning i marinbiologi. I flera etapper har stationen byggts ut. Hundratals studen-

ter går kurs här varje år, och den forskning som bedrivs håller hög internationell klass.

Utvecklingen är till stor del Lars Afzelius verk, som sedan 1974 varit föreståndare på stationen.

- Det har varit roligt att arbeta med Tjärnö, säger han. Vi har en fantastisk fin grupp människor som verkar här, och så denna enorma natur!

- Jag är fortfarande lika barnsligt förtjust i det exotiska djurliv som finns i Kosterfjorden. Vare sig man är ute med båt och tar upp djur eller studerar dem med hjälp av den nya tekniken att videofilma med fjärrstyrda robotar.

Tjärnö ligger mycket nära den svensk-norska gränsen och genom åren har det blivit en hel del kontakter med grannen i norr. Både samarbete och "motarbete". Bland annat hade Lars Afzelius engagemang för den kraftigt nedsmutsade Idefjorden stor betydelse för att vända utvecklingen där.

Den förste februari lämnade Lars Afzelius tjänsten som föreståndare på Tjärnölaboratoriet. Han ska i stället ägna sig åt strategiska frågor som laboratoriets framtida utveckling och verksamhet. Han planerar även att skriva Tjärnölaboratoriets historia.

SUSANNE LILJENSTRÖM

Tjärnö marinbiologiska laboratorium drivs gemensamt av Göteborgs och Stockholms universitet.

Personality

Från Microwave till Telias topp.
Jan-Åke Kark, fd VD för Ericsson Microwave System i Mölndal och f n ordförande i Göteborgs universitets styrelse, blir ny chef för Telia.

Professor och universitetsråd Berit Askling har utsetts till ledamot i styrelsen för Högskoleverket.

Planeringsdirektör Marianne Dahlquist har bytt jobb. Hon är administrativ chef för den nya myndigheten Statens Museer för Världskulturarv, som startade sin verksamhet den 1 januari.

Fil lic Sonja Dahl, som närmast varit huvudsekreterare i den parlamentariska utredningen Forskning 2000, är ny utredningsdirektör på Högskoleverket.

NYA PROFESSORER

Bengt Olof Johansson, professor i fri konst vid Konsthögskolan Valand
Noriko Thunman, professor i japanska

ADJ PROFESSOR

Anders Hultqvist, adjungerad professor i nutida konstmusik med placering på Musikhögskolan.
Docent Jön Karlsson, adjungerad professor i idrotts traumatologi

NYA DOCENTER

Igor Zoric, docent i fysik
Gerd Sällsten, docent i yrkeshygien
Eva Johansson, docent i fysiologi
István Köpf, docent i experimentell onkologi
Thord Rosén, docent i internmedicin
Anna Tengberg, docent i naturgeografi
Per-Erik Karlsson, docent i fysiologisk botanik

Elisabeth Öhrn, docent i pedagogik
Pär Hellberg, docent i obstetrik och gynekologi
Gudmundur Johannsson, docent i internmedicin
Marianne Quiding-Järbrink, docent i immunologi
Tommy Andersson, docent i farmakologi
Gerdt Riise, docent i lungmedicin

ÖVRIGA FÖRORDNANDEN

Gunilla Hamberg, redovisningschef vid ekonomiavdelningen, rektorsämbetet

Inga Tunblad-Johansson, universitetslektor i biologi, särskilt mikrobiologi, vid institutionen för cell- och molekylärbio

Hans Ryberg, universitetslektor i biologi, särskilt fysiologisk botanik, vid botaniska institutionen

Ingegärd Eliasson, forskarsassistent vid institutionen för geovetenskaper

Malin Celandner, forskarsassistent vid zoologiska institutionen

Tomas Andersson Odén, universitetsadjunkt i journalistik och masskommunikation, särskilt journalistik, vid JMG

Jens Rydell, forskarsassistent vid zoologiska institutionen

Gohar Dodangeh, databasansvarig vid institutionen för geovetenskaper

Jörgen Johansson, forskarsassistent vid zoologiska institutionen

Avhandlingar

Vi hjälper dig att framställa din avhandling med Print on Demand teknik. Du lämnar ditt material som digitalt media eller pappersoriginal och vi producerar kostnadseffektivt.

Kontakta Jörgen Carlsson 031 775 02 00
e-mail jorgen.carlsson@parajett.se

PARAJETT
www.parajett.se

En sen brunch med jazz och konst

GÖTEBORG HAR FÅTT ytterligare en levande kulturscen. Årets kulturaktiviteter på Studenternas Hus slår alla rekord. Förutom kulturluncher på onsdagar och ordkvällar varannan onsdag blir det jazzbrunch med konst på lördagar. Under sex lördagar, på eftermiddagen mellan klockan två och fyra, ska man kunna lyssna på bra jazzmusik och samtidigt se spännande konst.

- Man kan komma och gå som man vill, äta en försenad frukost, eller ta en öl eller en kopp kaffe

med nybakad äppelkaka, lyssna på enormt bra jazzmusik och samtidigt uppleva konst på lite olika sätt, berättar Irène Sjöberg Lundin, kulturansvarig på Studenternas Hus.

I vår uppträder bl a Marcos Ubedas trio, jazzpianisten Lars Jansson och Gustaf Karlöf trio. Och konstnärerna som ställer ut sina verk har olika kulturbakgrund. Till jazzbruncherna är det dessutom gratis inträde.

I övrigt är det ett digert kulturprogram. De popu-

lära ordkvällarna - med kända författare - fortsätter. På vårens program finns Louise Hoffsten (24/2), Jasenco Selimovic (10/3), Marika Lagercrantz (24/3) och Niklas Rådström (21/4). Förköp till Ord kan endast göras på Universitetshörnan, tel: 773 54 00.

Kulturluncherna, som pågått i ett år, är som vanligt varje onsdag mellan klockan 12-13. Man gör dock klokast i att boka bord för luncherna drar mycket folk.

Bokningstel: 16 44 09, 773 53 84 eller 81 42 54.

FOTO: JOHAN HEDENSTROM

Spirorna i silver och titan var GU:s gåva till Karlstads universitet

Karlstads universitet invigt

Den 22 januari, en solig fredag, invigdes det nya universitetet i Karlstad. Det var därmed det första i raden av årets universitetsnykomlingar att manifesteras sin egen tillblivelse. Här fanns gammal universitetstradition, parad med nytänkande och värmländsk själ i en god blandning.

Det nya universitetets riktiga historiska avstamp var när en filial till Göteborgs universitet etablerades 1967. Den gången betraktat av många som ett mer än vanskligt äventyr. Tio år senare blev Karlstad en självständig högskola men med många länkar kvar till universitetet i Göteborg.

Samhörigheten mellan Göteborg och

Karlstad framhölls av både det nya universitetets rektor Christina Ullenius, och Göteborgsuniversitetets Bo Samuelsson. Denna lag även i den gåva Bo Samuelsson överlämnade. Det var två nya spiror – tillhörande ett universitets insignier – och symboliserande dess frihet och självständighet.

De nya spirorna är utförda av silversmeden Tore Svensson, gästlärare på HDK, och utförda i silver och titan. Utformningen är en utlöpare av det nya universitetets symbol: en sol.

GUNNAR DAHLSTRÖM

Bidra med din kunskap på Vetenskapsfestivalen 99

FÖRRA ÅRETS VETENSKAPSFESTIVAL blev en stor framgång: totalt lockades 48 000 intresserade till 400 programpunkter på 100 platser. För att även årets upplaga – den 2-9 maj – ska bli lyckad behövs din medverkan. Glöm ej att sista anmälningdatum är den 28 februari. Enklast är att fylla i anmälningstalongen i foldern som delats ut till samtliga forskare, men det går också bra att

göra anmälan på webbplatsen: www.vetenskapsfestival.se

Programmet belyser tvärvetenskapligt ett antal teman varje år. 1999-års teman är: Människans medvetande, litteratur, framtiden då och nu, liv och medicin, makt, kökets kemi och fysik och konst och foto.

GÄSTKRÖNIKAN

Nå, fanns Gud?

1. Vad är viktigast i livet?
2. Hur ser verkligheten ut i grund och botten?
3. Hur känns det att leva?

Med de frågorna inledde jag en gång en mediekronika. Det var ett citat av en teologiprofessor jag hade träffat. Min avsikt var att visa på hur annorlunda en forskare närmar sig verkligheten jämfört med en journalist. Forskaren går på djupet och väntar sig inte omedelbara, rappa och precisa svar. Journalisten vill veta hur det är.

Men eftersom jag framförde mig i en dagstidning, var läsarna så förhandsinställda på att man borde ge precisa svar att en del av dem försåg mig med sådana. Självt hade jag ju inte gett svaren: Jag fick t ex veta att viktigast är att göra gott för andra, att verkligheten är vad vi gör den till och att frågan om hur det känns att leva är relaterad till serotoninhalten i blodet.

Jag tänker på en scen ur Ingmar Bergmans Smultronstället. Två unga glöpar, den ene teolog, den andra ateist, slåss om en ung dams gunst under förevändning att de diskuterar Guds existens. De gör upp handgripligen. Den unga damen, Bibi Andersson, sticker sedan sin koketta lilla profil i vädret och frågar slagskämparna: "Nå, fanns Gud?"

Många år senare, d v s häromveckan, tillbringar jag en eftermiddag med att lyssna på några framstående forskare som fått i uppgift att ge sina svar på frågor som: "Är framtiden förutbestämd?" och "Är tidens flykt en illusion?"

De gör inte upp handgripligen men nog anar man att prestige står på spel när nobelpristagaren Ilya Prigogine med enfass hävdar att tiden fanns före allting – "Vi är evolutionens barn, inte dess fader" – medan Paul Davies, professor i vetenskapsfilosofi, menar att tid-rums-dimensionen är en sekundär effekt av en okänd ursprunglig verklighet. Gud?

Så: Vad är verkligheten?

Mediesamhället har oftast inte ens ambitionen att göra något annat än ge svar som kan sammanfattas under rubriken: "Så här är det". Forskarsamhället tror sig åtminstone ställa mer öppna frågor.

Men nog finner man där samma pretention på att kunna förklara verkligheten för de oupplysta!

Den gamle lundafilosofen Hans Larsson var medveten om det. I "Intuition" från 1892 varnar han: "Var icke för bröstganges med dina definitioner! Du vill hafva sanningen i handen: godt och väl om du kan! Lifvets hemlighet är som en fågel i skogen. Håll dig icke bland dem som rusa fram oskickligt och vilja hafva honom lefvande eller död. Du ska malkas försiktigt och hålla dig stilla – så får du höra honom sjunga".

Tänk att en gång, mitt i mediebruset, få höra fågeln sjunga!

FOTO: OLA LEONBRIN

AMI LÖNNROTH,
Journalist, författare